

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2023/36122176491890692

ZAHRANIČNÁ POLITIKA USA ZA ADMINISTRATÍV
DONALDA TRUMPA A JOEA BIDENA

Bakalárska práca

2023

Natália Margušová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

ZAHRANIČNÁ POLITIKA USA ZA ADMINISTRATÍV
DONALDA TRUMPA A JOEA BIDENA

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: Mgr. Michael Augustín, PhD.

Bratislava 2023

Natália Margušová

Čestné prehlásenie

Čestne prehlasujem, že som túto prácu vypracovala samostatne a že v zozname literatúry uvádzam úplné zdroje prameňov, ktoré boli v práci použité.

.....

Podpis autora

Pod'akovanie

Touto cestou sa chcem pod'akovať vedúcemu práce Mgr. Michaelovi Augustínovi, PhD. za jeho cenné rady, poznatky a pripomienky, ktorými mi bol nápomocný pri písaní bakalárskej práce a za jeho ochotný prístup.

Abstrakt

MARGUŠOVÁ, Natália: *Zahraničná politika USA za administratív Donalda Trumpa a Joea Bidena.*- Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: Mgr. Michael Augustín, PhD. Bratislava: FMV, 2023, 51 s.

Cieľom bakalárskej práce je analýza a následná komparácia zahraničnej politiky USA za administratív prezidentov Donalda Trumpa a Joea Bidena. Práca je rozdelená do 3 kapitol. Prvá kapitola je venovaná histórii zahraničnej politiky USA a jednotlivým míľnikom, ktoré ju ovplyvnili a taktiež nástrojom, ktoré sa využívajú pri dosiahnutí jednotlivých cieľov zahraničnej politiky. V ďalšej časti sa charakterizuje cieľ a zvolené metódy pri písaní práce. Záverečná kapitola sa zaoberá podrobnou analýzou vybraných častí zahraničnej politiky USA za administratívy Donalda Trumpa a Joea Bidena. Výsledkom riešenia danej výskumnej otázky je analýza a komparácia dvoch odlišných prístupov k zahraničnej politike USA.

Kľúčové slová: USA, zahraničná politika, Donald Trump, Joe Biden.

Abstract

MARGUŠOVÁ, Natália: *Foreign policy of USA during administration of Donald Trump and Joe Biden.*- University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Supervisor: Mgr. Michael Augustín, PhD. Bratislava: FMV, 2023, 51 p.

The goal of the bachelor thesis is the analysis and subsequent comparison of US foreign policy under the administrations of Presidents Donald Trump and Joe Biden. The thesis is divided into 3 chapters. The first chapter is devoted to the history of US foreign policy and the individual milestones that influenced it, as well as the tools used to achieve individual foreign policy goals. The next part describes the goal and the chosen methods for writing the thesis. The final chapter deals with a detailed analysis of selected parts of US foreign policy under the administrations of Donald Trump and Joe Biden. The result of solving the given research question is an analysis and comparison of two different approaches to US foreign policy.

Keywords: USA, foreign policy, Donald Trump, Joe Biden.

Obsah

Úvod	8
1 Zahraničná politika USA	10
1.1 História zahraničnej politiky USA	10
1.2 Hlavné ciele zahraničnej politiky USA.....	16
1.3 Nástroje zahraničnej politiky USA.....	19
2 Ciele a metódy práce	22
3 Zahraničná politika za administratívy D. Trumpa a Joea Bidena	23
3.1 Zahraničná politika D. Trumpa.....	23
3.1.1 Prezidentské kampane (2000 – 2016).....	23
3.1.2 Prezidentská kampaň v roku 2016.....	23
3.1.3 „America First“- zahraničnopolitická doktrína Trumpovej administratívy	25
3.1.4 Diplomacia-odstúpenie od medzinárodných zmlúv.....	26
3.1.5 Obchodná politika D.Trumpa.....	28
3.1.6 Trumpov prístup k Blízkemu východu.....	30
3.1.7 Vzťahy USA s Ruskom	32
3.2 Zahraničná politika J. Bidena.....	33
3.2.1 Obnova euroatlantického partnerstva a spojenectiev	33
3.2.2 Obchodná politika J. Bidena	35
3.2.3 Bidenov prístup k Číne	37
3.2.4 Vzťahy USA na čele s J. Bidenom s Ruskom	39
3.2.5 Prehĺbenie vzťahov s Ukrajinou	40
Záver	43
Zoznam použitej literatúry	45

Úvod

Bakalárska práca sa zaoberá skúmaním zahraničnej politiky USA za administratív Donaldu Trumpa a jeho nástupcu, súčasného prezidenta Spojených štátov amerických, Joea Bidena. Problematika zahraničnej politiky USA je úzko spätá aj s medzinárodným poriadkom či mierou integrácie medzi svetovými veľmocami a ostatnými štátmi. Smer, akým hlavy štátu vedú svoju zahraničnú politiku, výrazne ovplyvňuje medzinárodné dianie v politickej aj ekonomickej sfére, najmä ak ide o zahraničnú politiku takého svetového hegemóna, akým sú USA. Prezidentské voľby sú preto vždy objektom širokého záujmu nie len amerického ľudu, ale celého sveta.

V prvej kapitole sa budeme zaoberať históriou zahraničnej politiky a jednotlivými míľnikmi, akými boli 1. svetová vojna, 2. svetová vojna, následne obdobie Studenej vojny či teroristické útoky z 11. septembra 2001, ktoré výrazne ovplyvnili zahraničnú politiku USA až do dnešnej podoby. Následne sa zameriame na to, pomocou akých nástrojov sa zahraničná politika v Spojených štátoch vykonáva, kto každý sa na nej podieľa a predstavíme si jej aktérov. Definujeme si hlavné piliere cieľov, ku ktorým sa snažili priblížiť aj predošlé administratívy, ktoré si okrajovo spomenieme.

Cieľom tejto práce je analyzovať a bližšie špecifikovať zahraničnú politiku za administratív republikána Donaldu Trumpa a demokrata Joea Bidena. Ďalším cieľom je následne komparáciou porovnať ich rozdiely, prípadne podobné postoje v prístupe k zahraničnej politike.

V tretej kapitole sa zameriame na zahraničnú politiku Donaldu Trumpa v jeho funkčnom období od roku 2017-2021, konkrétne na jeho prístup k diplomacii, obchodnej politike, Blízkemu východu, Číne a Rusku. Jeho zahraničnopolitická doktrína „America First“, v rámci ktorej presadzoval unilateralizmus a následné odstúpenie od viacerých kľúčových medzinárodných dohôd ako napríklad Iránska jadrová dohoda či Parížska dohoda o zmene klímy spustila vlnu kritiky. Trump taktiež spochybňoval Transpacifické partnerstvo a kritizoval jeho členov za nedostatočné plnenie sľúbených záväzkov. Jeho tvrdý prístup k Číne v dôsledku jej nečestných obchodných praktík a kradnutia duševného vlastníctva amerických firiem sa zvyšovanie ciel prehĺbilo do obchodnej vojny, ktorej dopad výrazne ovplyvnil chod medzinárodného obchodu.

Následne sa budeme venovať administratíve Joea Bidena. Po nástupe do úradu sa snažil opätovne nadviazať dobré vzťahy so spojencami a obnoviť partnerstvá, ktoré boli po vláde jeho predchodcu naštartené.

1 Zahraničná politika USA

1.1 História zahraničnej politiky USA

Na proces formovania zahraničnej politiky USA je niekoľko uhlov pohľadu. Faktorov takéhoto vnímania zahraničnej politiky USA je hneď niekoľko. Historický vývoj USA, geografické postavenie či presadzované teórie v oblasti medzinárodných vzťahov. Charakteristika zahraničnej politiky je na jednej strane zhodná so záujmami ostatných suverénnych štátov. Hlavnými záujmami sú národná bezpečnosť, snaha o udržanie priateľských vzťahov s partnermi zo strategických dôvodov a zníženie rizika vonkajších konfliktov či zabezpečenie prosperujúceho vývoja ekonomiky. Na druhej strane môžeme pozorovať akúsi hrdosť obyvateľov, ktorá stavia USA do pozície pomyselného „hegemóna“, ktorý má právo realizovať svoje presvedčenia, pre neho jediné správne a aplikovateľné pre celý svet a to nie len v otázkach zahraničnopolitických, ale aj vnútroštátnych.

Z týchto názorov vznikajú dve protipólne teórie, ktoré výrazne ovplyvnili zahraničnú politiku USA. Najsilnejšie postavenie od začiatkov histórie za vlády prvého prezidenta Georga Washingtona mal princíp izolacionizmu. Tento prístup môžeme prirovnáť k neutralite štátu, kedy sa krajina snaží vyhnúť akejkoľvek spolupráci a pokusom o vytvorenie aliancie s európskymi štátmi. Amerika ako mladá krajina odmietala byť súčasťou konfliktov a vojen, ktoré sa odohrávali v Európe. V tom čase bola Európa vnímaná za pôvodcu vytvárania konfliktov a to len vďaka sebeckým postojom jednotlivých monarchov. Naopak USA vystupovali ako rozvážnejšia mocnosť, riadiaca sa vyššími princípmi.

Vyvrcholením tohto prístupu bol dokument zvaný „Monroeova doktrína“, vydaná piatym prezidentom Jamesom Monroem v roku 1823. Táto doktrína mala určovací charakter, pretože v jednotlivých bodoch dokumentu vytýčila hlavné body, ktorými určila vtedajší vzťah Spojených štátov amerických k Európe.¹ Monroe tvrdil, že Nový svet a Starý svet mali zostať zreteľne oddelenými sférami vplyvu, a teda ďalšie snahy

¹ NOVOTNÝ, A. *Teorie a praxe mezinárodních vztahů*. 3. vyd. Žilina: Eurokódex, 2011. 111 s. ISBN 978-80-89447-37-4

európskych mocností kontrolovať alebo ovplyvňovať suverénne štáty v regióne by sa považovali za hrozbu pre bezpečnosť USA. Na druhej strane by Spojené štáty uznali a nezasahovali do existujúcich európskych kolónií ani by sa nemiešali do vnútorných záležitostí európskych krajín. Koncom 19. storočia bola Monroeova doktrína považovaná za rozhodujúci moment v zahraničnej politike Spojených štátov a za jednu z jej najdlhších zásad. Zámer a účinok doktríny pretrvávali viac ako storočie, len s malými obmenami, a odvolávali sa naň mnohí americkí štátnici a niekoľko amerických prezidentov, vrátane Ulyssesa S. Granta, Theodora Roosevelta, Johna F. Kennedyho a Ronalda Reagana.²

Za odvrátenú stránku Monroeovej doktríny môžeme považovať skutočnosť, že táto doktrína upravovala len vzťah voči európskym mocnostiam, nie voči samotným USA, ktoré si týmto spôsobom nepriamo vyhradili voči štátom Latinskej Ameriky právo intervencie, čím mohli USA vykonávať svoju expanzionalistickú politiku. Môžeme však argumentovať, že táto skutočnosť sa netýka politiky zahraničnej ale výlučne vnútroštátnej politiky Spojených štátov.

Prvé porušenie Monroeovej doktríny evidujeme v roku 1833 kedy sa Briti zmocnili Falklandov. K ďalšiemu porušeniu Monroeovej doktríny došlo pri pokuse Napoleona III. ustanoviť Maximiliána I. za mexického cisára. USA v tom čase nezasiahlo kvôli občianskej vojne. Keď sa však občianska vojna chýlila ku koncu, americká vláda poskytla vojenskú a diplomatickú podporu Benitovi Juárezovi v Mexiku, čo umožnilo jeho silám zvrhnúť režim cisára Maximiliána I.³ Tu sledujeme prechod od izolacionizmu k intervencionizmu. Dôvodom na tento protichodný postoj od zachovania zdržanlivosti a neutrality je hlavne uvedomenie si americkej mocnosti vďaka expanzii naprieč kontinentom. To vzbudzovalo myšlienku, že svoje názory si USA dokáže uplatniť aj mimo svojho územia a posilniť tak svoju moc v medzinárodnom spoločenstve.

²GILDERHUS, Mark T. *The Monroe doctrine: meanings and implications*. Presidential Studies Quarterly 36.1 [online] 2006, [citované 2022-10-05]; Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/27552742>

³ANONYM. *The Economist Explains: What is the Monroe Doctrine?* The Economist, [online]. 2019, [citované 2022-10-22] Dostupné online na: <https://www.economist.com/the-economist-explains/2019/02/12/what-is-the-monroe-doctrine>

Theodor Roosevelt ako jeden z prvých prezidentov Spojených štátov amerických, ktorý bol zástancom intervencionizmu tvrdil, že USA majú rovnaké právo na presadzovanie svojich záujmov ako každá iná mocnosť.⁴ Tieto názory sú často interpretované aj ako „Rooseveltov intervencionizmus“. Ďalší vývoj zahraničnej politiky USA a definitívny odklon od izolacionizmu prezentoval prezident Woodrow Wilson tým, že rozhodol o vstupe do prvej svetovej vojny v roku 1917. Dôvodom bolo podľa neho poslanie amerického národa viesť výpravy za demokraciu na celom svete („to make world safe for democracy“).⁵ Často ho pre jeho idealistické názory na celosvetové dianie označovali za otca idealizmu. Presadzoval demokraciu za všetkých okolností a nepripúšťal európske spôsoby presadzovania moci počas neustáleho súperenia.

Rovnako to bolo aj počas druhej svetovej vojny. Bojujúce európske mocnosti, blokády, oficiálna neutralita USA, ale tentoraz sa prezident Franklin D. Roosevelt snažil vyhnúť všetkým Wilsonovým chybám. Americká politika výrazne uprednostňovala Britániu a jej spojencov a USA sa dostali do vojny. Na rozdiel od pôžičiek v prvej svetovej vojne Spojené štáty poskytli spojencom rozsiahle granty na vojenskú a hospodársku pomoc. Priemysel sa výrazne rozšíril na výrobu vojnových materiálov. Spojené štáty oficiálne vstúpili do druhej svetovej vojny proti Nemecku, Japonsku a Taliansku v decembri 1941 po japonskom nečakanom útoku na Pearl Harbour. Tentoraz boli USA plnohodnotným partnerom, nie len „spoluúčastníkom“ ako v prvej vojne.

Počas vojny USA viedli vojenské operácie na atlantickom aj tichomorskom fronte. Po vojne a devastácii svojich európskych a ázijských rivalov USA ocitli v jedinečne mocnom postavení vďaka svojej obrovskej ekonomickej a vojenskej sile. Po skončení druhej svetovej vojny v roku 1945 sa izolacionistický vzor, ktorý charakterizoval medzivojnové obdobie, definitívne skončil. Rooseveltova politika podporovala novú medzinárodnú organizáciu, ktorá by bola oveľa efektívnejšia ako jej

⁴ WILSON, Vincent Jr. -MC.CLUNG, Gale. *The book of the presidents*. 15 vyd., Crawfordsville, Indiana, 2009 s.56 ISBN 0-910086-02-

⁵ NOVOTNÝ, A. *Teorie a praxe mezinárodních vztahů*. 3. vyd. Žilina: Eurokódex, 2011. 116 s. ISBN 978-80-89447-37-4

predchodca Spoločnosť národov a vyhýbala by sa jej nedostatkom. Úspešne podporoval vznik Organizácie Spojených národov.

Ďalším významným míľnikom v oblasti zahraničnej politiky USA bolo obdobie studenej vojny. Trvalo približne od roku 1947 až do rozpadu Sovietskeho zväzu v roku 1991. Konflikt týchto diametrálne odlišných ideológií môžeme chápať ako extrémne napätie medzi dvoma veľmocami- Spojených štátov amerických a Sovietskeho zväzu, ktoré medzi sebou súperili v tichom boji o absolútnu svetovú moc, pričom nikdy nedošlo k ozbrojenému konfliktu medzi týmito dvoma blokmi.

Pre toto obdobie bola charakteristická bipolarita medzinárodného spoločenstva a vytratenie tradičnej multipolarity. Zbrojenie pre prípad prípadného vypuknutia vojenského jadrového konfliktu však prebiehalo na oboch stranách a slúžilo ako výstraha pre nepriateľa. Konflikt však prebiehal formou lokálnych vojen v rôznych svetových regiónoch- Kórea, Vietnam či Afganistan, snahou dosiahnutia dominancie napríklad v oblasti technológií.

Jedným z mnohých prejavov intervencionizmu bola politika zadržiavania, ktorú vypracoval americký diplomat George Kennan v roku 1947. Kennan charakterizoval Sovietsky zväz ako agresívnu, protizápadnú mocnosť, ktorá si vyžadovala zadržiavanie, charakteristiku, ktorá by formovala zahraničnú politiku USA na ďalšie desaťročia. Myšlienkou zadržania bolo vyrovnať sovietsku agresiu silou, kdekoľvek k nej došlo, bez použitia jadrových zbraní. V nadväznosti na to vznikol neskôr aj americký Marshallov plán, alebo oficiálne Plán európskej obnovy (European Recovery Program) ako program hospodárskej pomoci najmä nekomunistickým európskym štátom, na obnovu v povojnovom období.

Prezident Richard Nixon (1969 – 1974) radikálne zmenil americkú zahraničnú politiku s pomocou svojho najvyššieho poradcu a ministra zahraničných vecí Henryho Kissingera. V prvom rade odmietol dlhodobú politiku zadržiavania, ktorá si stanovila za najvyšší cieľ zastaviť expanziu komunizmu. Studenú vojnu sa mu podarilo zmierniť prostredníctvom priateľských vzťahov s každým z rivalov- s Moskvou aj Pekingom.

Toto obdobie trojuholníkovej diplomacie, respektíve pingpongovej diplomacie označujeme ako obdobie „détente“.⁶

Zvolenie demokrata Jimmyho Cartera za prezidenta v roku 1976 prinieslo do americkej zahraničnej politiky nový dôraz založený na Carterovej osobnej ideológii. Veril, že zahraničná politika národa by mala odrážať jeho najvyššie morálne princípy. Carter jasne definoval základ svojej zahraničnej politiky: „*Naša politika je založená na historickej vízii úlohy Ameriky. Naša politika vychádza zo širšieho pohľadu na globálne zmeny. Naša politika je zakorenená v našich morálnych hodnotách, ktoré sa nikdy nemenia. Naša politika je posilnená naším materiálnym bohatstvom a našou vojenskou silou. Naša politika je navrhnutá tak, aby slúžila ľudstvu.*“ Dôležitými spolupracovníkmi tejto novej zahraničnej politiky boli vrátane prezidenta Jimmyho Cartera aj minister zahraničných vecí Cyrus Vance a poradca pre národnú bezpečnosť Zbigniew Brzezinski.

Ochrana ľudských práv bola hlavným pilierom tejto zahraničnej politiky, na ktorej mala byť postavená aj post-studenovojnová politika voči krajinám tretieho sveta. Carterov nový dôraz na ľudské práva viedol k požiadavke Kongresu, aby ministerstvo zahraničných vecí každoročne predkladalo „úplnú a kompletnú správu“ o postupoch v oblasti ľudských práv na celom svete.⁷ Obdobie uvoľňovania napätia pokračovalo naďalej aj počas tejto administratívy až do roku 1979. Détente sa skončilo po sovietskej intervencii v Afganistane.

Zvolenie Ronalda Reagana za prezidenta v roku 1980, založené z veľkej časti na kampani proti détente, znamenalo definitívny koniec obdobia détente a návrat k napätiu počas studenej vojny.⁸ Na svojej prvej tlačovej konferencii Reagan povedal: "Détente je jednosmerná ulica, ktorú Sovietsky zväz použil na presadzovanie svojich cieľov."⁹ Reagan odmietol uvoľnenie napätia a zadržiavanie a oznámil, že jeho cieľom je vyhrať

⁶ HUNT, Michael, *The world transformed : 1945 to the present: a documentary reader*. New York, NY: Oxford University Press, 2015. s. 269–274. ISBN 978-0-19-937103-7.

⁷ OFFICE OF THE HISTORIAN. *Carter's Foreign Policy*. [online]. 2018, [citované 2022-09-03]. Dostupné na: <https://history.state.gov/departments/history/short-history/carter>

⁸ TOTH, Gloria. *Carter Doctrine*. [online]. BRITANNICA, 2017, [citované 2022-09-08]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/Carter-Doctrine>

⁹ REAGAN, Ronald. *The President's News Conference* (PDF) [online], [citované 2022-10-01] Dostupné na: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-992>

studenú vojnu zničením hrozby sovietskeho komunizmu, pričom Moskvu odsúdil ako „ríšu zla“. Jeho hlavnou činnosťou bolo dramatické zvýšenie vojenských výdavkov a veľké investície do špičkových zbraní, ktorým sa Sovietsi nedokázali vyrovnáť.

V roku 1985 sa v Rusku dostal k moci Michail Gorbačov so záväzkom zachrániť komunizmus v Sovietskom zväze. Vyjednal s Reaganom sériu kompromisov, ktoré oslabili sovietsku moc. V roku 1989 sa všetky východoeurópske satelity vzbúrili a zvrhli kontrolu nad Moskvou. V roku 1991 Gorbačov stratil moc a Sovietsky zväz bol rozpustený. Spojené štáty a NATO vyhrali studenú vojnu a Spojené štáty tak zostali jedinou svetovou superveľmocou.

Víťazstvo v studenej vojne, rozpad komunizmu či zjednotenie Nemecka kedy demokratický západ prevzal kontrolu nad komunistickým východom boli jednými z mnohých úspechov ďalšieho prezidenta Georga Herberta Walkera Busha počas jeho administratívy.

Obdobie po studenej vojne bolo charakteristické tým, že prvýkrát od polovice 30. rokov 20. storočia bola medzinárodná scéna veľmi priaznivá.¹⁰ Starí nepriatelia sa zrútili s pádom komunizmu a Sovietskeho zväzu. Vtedajší prezident Bill Clinton s malými odbornými znalosťami v oblasti zahraničných vecí sa snažil sústrediť svoju pozornosť skôr na domáce problémy. Zahraničná politika teda nebola pre Clintonovu administratívu (1993-2000) hlavnou prioritou.¹¹

Počas administratívy nasledujúceho prezidenta Georga Walkera Busha došlo k zlomovému bodu v oblasti zahraničnej politiky USA. Teroristický útok 11. septembra 2001 na Svetové obchodné centrum a Pentagon, za ktorým stála teroristická organizácia al- Káida, si vyžiadala reakciu USA. Prezident vyslal do Iraku aj Afganistanu vojská. V tomto kroku získal podporu aj od Británie, Francúzska, Nemecka či dokonca Ruska.¹² Amerika si touto intervenciou opäť dokázala status veľmoci a svojho postavenia v medzinárodnom spoločenstve. Týmto začína nová éra v zahraničnej politike USA za

¹⁰ HAASS, Richard. *A World in Disarray: American Foreign Policy and the Crisis of the Old Order*, 2018. s. 77-102. ISBN 978-0399562365

¹¹ MONTEN, Jonathan. *The Roots of the Bush Doctrine: Power, Nationalism, and Democracy Promotion in U.S. Strategy*, s. 112–156. ISSN 0162-2889

¹² KOVÁŘ, Martin. *Prezidenti rozdelenej Ameriky*, 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 172. ISBN 978-80-89950-81-2

Bushovej vlády- National security strategy. Táto Bushova doktrína presadzovala názor, že nenávisť k Západu a Spojeným štátom neexistuje najmä kvôli činom, ktoré páchajú USA, ale skôr preto, že krajiny, z ktorých pochádzajú teroristi, sú v sociálnom chaose a nepocitujú slobodu. Zodpovednosťou USA je chrániť samých seba podporou demokracie tam, kde sa teroristi nachádzajú, aby sa podkopal základ pre teroristické aktivity.¹³

Tieto výrazné historické udalosti a teórie formovali zahraničnú politiku Spojených štátov amerických až do podoby v akej ju poznáme dnes.

1.2 Hlavné ciele zahraničnej politiky USA

Účelom zahraničnej politiky je presadzovať záujmy štátu, ktoré sú odvodené z geografie, histórie, ekonomiky a rozdelenia medzinárodnej moci. Zabezpečenie národnej nezávislosti, bezpečnosti a integrity – územnej, politickej, ekonomickej a morálnej – sa považuje za primárnu povinnosť krajiny, po ktorej nasleduje zachovanie širokej slobody konania pre štát.¹⁴ Prezident a jeho vrchní poradcovia sú hlavnými tvorcami zahraničnej politiky USA, hoci pri tvorbe zahraničnej politiky sú dôležití aj iní aktéri (napr. Kongres, súdy, strany, záujmové skupiny a obchodné združenia). Prezident tvorí veľkú časť zahraničnej politiky; dojednáva zmluvy a prijíma zahraničných veľvyslancov, nominuje amerických veľvyslancov v iných krajinách a uzatvára výkonné dohody.

Kongres má ústavnú právomoc vyhlásiť vojnu a Senát musí schváliť zmluvy; najrelevantnejšími aktérmi Kongresu v oblasti zahraničnej politiky sú výbory Senátu pre zahraničné vzťahy, ozbrojené služby, vnútornú bezpečnosť a vládne záležitosti a výbory Snemovne reprezentantov pre zahraničné veci, vnútornú bezpečnosť a ozbrojené služby. Záujmové skupiny – ekonomického, etnického alebo národnostného pôvodu, ľudsko-

¹³ KAUFMAN, Robert G. *In the defense of the Bush Doctrine*, University Press of Kentucky. 2007. ISBN 978-0-8131-2434-6.

¹⁴ MARKS, Sally- FREEMAN W. Chas. *Diplomacy*. [online]. BRITANNICA, 2022, [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>

právne a „zelené“ skupiny – sú čoraz dôležitejšími aktérmi pri tvorbe zahraničnej politiky.¹⁵

Zahraničnú politiku USA si môžeme predstaviť na niekoľkých úrovniach, ako „ciele, ktoré sa predstavitelia štátu snažia dosiahnuť v zahraničí, hodnoty, z ktorých tieto ciele pramenia a prostriedky alebo nástroje používané na ich dosiahnutie.“¹⁶ Táto definícia zdôrazňuje niektoré z kľúčových tém zahraničnej politiky USA, ako sú národné ciele v zahraničí a spôsob, akým sa ich Spojené štáty snažia dosiahnuť.

Zahraničnú politiku do významnej miery ovplyvnili aj liberálne hodnoty, ktoré sú hlboko zakotvené v kultúre spojených štátov amerických. Zatiaľ čo konkrétne ciele zahraničnej politiky USA sú vždy otvorené diskusii, existujú štyri hlavné ciele, ktoré predstavujú najpodstatnejšie piliere zahraničnej politiky USA:

1. Ochrana USA a ich občanov
2. Zachovanie prístupu ku kľúčovým zdrojom a trhom
3. Zachovanie rovnováhy síl vo svete
4. Ochrana ľudských práv a demokracie.¹⁷

Prvým cieľom je ochrana Spojených štátov a životov ich občanov počas pobytu v Spojených štátoch, ako aj pri cestách do zahraničia. S týmto bezpečnostným cieľom súvisí aj cieľ ochrany spojencov krajiny, respektíve krajín, s ktorými sú Spojené štáty priateľské a vzájomne sa podporujú.

V medzinárodnej sfére môžu mať hrozby a nebezpečenstvá viacero podôb, vrátane vojenských hrozieb zo strany iných národov alebo teroristických skupín a ekonomických hrozieb z bojkotov a vysokých ciel na obchod. V ekonomickom bojkote Spojené štáty prestanú obchodovať s inou krajinou, pokiaľ alebo kým nezmenia politiku,

¹⁵ ANONYM. *Foreign Policy and Democracy*. [online]. Norton & Company, Inc. [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://wnnorton.com/college/polisci/american-government12/brief/ch/14/outline.aspx#:~:text=Security%2C%20prosperity%2C%20and%20the%20creation,ways%20throughout%20its%20long%20history>.

¹⁶ WITTKOPF, Eugene R.- JONES, Christopher M.-KEGLEY, Charles W. Jr.. *American Foreign Policy: Pattern and Process*, 7. th.edition. Belmont: Cengage Learning, 2007. s. 672. ISBN 9780534603373

¹⁷ ANONYM. *Foreign Policy and Democracy*. [online]. Norton & Company, Inc. [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://wnnorton.com/college/polisci/american-government12/brief/ch/14/outline.aspx#:~:text=Security%2C%20prosperity%2C%20and%20the%20creation,ways%20throughout%20its%20long%20history>

proti ktorej Spojené štáty namietajú. Ukončenie obchodu znamená, že americký tovar nemožno predávať v tejto krajine a jej tovar nemožno predávať v Spojených štátoch. Prekážky obchodu zahŕňajú aj tarify alebo poplatky účtované za prepravu tovaru z jednej krajiny do druhej. Protekcionistická obchodná politika zvyšuje clá, takže je ťažké pre dovážaný tovar, ktorý je teraz drahší, konkurovať cenou domácemu tovaru. Dohody o voľnom obchode sa snažia tieto obchodné bariéry znížiť.¹⁸

Druhým hlavným cieľom zahraničnej politiky USA je zabezpečiť, aby si národ zachoval prístup ku kľúčovým zdrojom a trhom po celom svete. Zdroje zahŕňajú prírodné zdroje, ako je ropa a ekonomické zdroje vrátane prítoku zahraničných kapitálových investícií pre projekty domácej infraštruktúry v USA, ako sú budovy, mosty a zbraňové systémy. Prístup na medzinárodný trh samozrejme znamená aj prístup k tovarom, ktoré by mohli chcieť americkí spotrebitelia, ako je napríklad švajčiarska čokoláda a austrálske víno. Zahraničná politika USA sa tiež snaží presadzovať záujmy amerického podnikania, a to tak, aby predávala domáce produkty na medzinárodnom trhu a podporovala všeobecný ekonomický rozvoj na celom svete (najmä v rozvojových krajinách).

Tretím hlavným cieľom je zachovanie rovnováhy síl vo svete. Rovnováha síl znamená, že žiadny národ alebo región nie je vojensky oveľa mocnejší ako krajiny zvyšku sveta. Dosiahnutie dokonalej rovnováhy síl pravdepodobne nie je možné, avšak všeobecná stabilita alebo predvídateľnosť vo fungovaní vlád, silných inštitúcií a absencia násilia v rámci národov a medzi nimi možná je.

Štvrtým hlavným cieľom zahraničnej politiky USA je ochrana ľudských práv a demokracie. Odmenou za stabilitu, ktorá pochádza z iných cieľov zahraničnej politiky USA, je mier. Hoci Spojené štáty určite sledujú svoje vlastné strategické záujmy pri zvažovaní stratégie zahraničnej politiky, napriek tomu sa pokúšajú podporovať medzinárodný mier prostredníctvom mnohých aspektov svojej zahraničnej politiky, ako je zahraničná pomoc, a prostredníctvom podpory a účasti v medzinárodných

¹⁸RICE UNIVERSITY. *Defining Foreign Policy*. [online] CUNY. [citované 2022-10-20] Dostupné na: <https://opened.cuny.edu/courseware/lesson/299/overview#:~:text=The%20four%20main%20objectives%20of,%20human%20rights%20and%20democracy>.

organizáciách, ako je napr. Organizácia Spojených národov, Organizácia Severoatlantickej zmluvy (NATO) a Organizácia amerických štátov.¹⁹

1.3 Nástroje zahraničnej politiky USA

Zahraničná politika USA je vykonávaná prostredníctvom jej nástrojov. Medzi základné nástroje zahraničnej politiky USA môžeme zaradiť diplomaciu, ekonomickú silu, napríklad vo forme sankcií a vojenskú silu či zastrašovanie. Spojené štáty americké svoju zahraničnú politiku vykonávajú taktiež aj prostredníctvom medzinárodných organizácií.

Diplomacia je vytvorenie a udržiavanie formálneho vzťahu medzi krajinami, ktorý riadi ich vzájomné pôsobenie v takých rôznorodých záležitostiach, ako je cestovný ruch, zdaňovanie tovarov, s ktorými obchodujú, či vzájomné pristávanie lietadiel na pristávacích dráhach. Tak ako výmena veľvyslancov formalizuje bilaterálne vzťahy medzi krajinami, ich vyhostenie znamená koniec vzťahu. Diplomacia býva prvým krokom americkej vlády, keď sa snaží vyriešiť konflikt s inou krajinou.²⁰

Hoci v médiách existuje veľa obrázkov zobrazujúcich diplomatické stretnutia týkajúce sa rozsiahlych zahraničnopolitických rozhodnutí, väčšina diplomatických vzťahov – najmä tých, ktoré sú mimoriadne dôležité – sa odohráva v zákulisí prostredníctvom súkromných diskusií a rokovaní. Okrem diskusií o problémoch so zahraničnými predstaviteľmi sa diplomati stretávajú s mnohými ďalšími členmi zahraničných spoločností, od obchodných úradníkov až po zástupcov mimovládnych organizácií. Budovaním prepojení v rámci občianskej spoločnosti môžu diplomati lepšie pochopiť kultúru krajiny, aby našli spoločnú pôdu, na ktorej môžu založiť vzťahy a konanie.²¹

¹⁹ANONYM. *Foreign Policy and Democracy*. [online]. Norton & Company, Inc. [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://www.norton.com/college/polisci/american-government12/brief/ch/14/outline.aspx#:~:text=Security%2C%20prosperity%2C%20and%20the%20creation,ways%20throughout%20its%20long%20history>

²⁰ MARKS, Sally- FREEMAN W. Chas. *Diplomacy*. [online]. BRITANNICA, 2022, [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>

²¹KERSTEIN, Arin. *Tools for achieving foreign policy goals*. [online]. The Borgen Project, 2015, [citované 2022-10-01]. Dostupné na: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>

Obchodná politika ako jeden z nástrojov zahraničnej politiky je spôsob, akým Spojené štáty interagujú s inými krajinami s cieľom uľahčiť tok obchodu, tovaru a služieb medzi krajinami. O krajine sa hovorí, že sa zapája do protekcionizmu, keď iným krajinám nedovolí predávať tovary a služby v rámci svojich hraníc, alebo keď im za to účtuje veľmi vysoké clá (alebo dovozné dane). Na druhom konci spektra je prístup voľného obchodu, v ktorom krajina umožňuje neobmedzený tok tovarov a služieb medzi sebou a inými krajinami. Snáď najviac orientovaným krokom USA na voľný obchod bola implementácia Severoamerickej dohody o voľnom obchode v roku 1991(NAFTA)²². Tento pakt odstránil obchodné bariéry a iné transakčné náklady ukladané na tovar pohybujúci sa medzi Spojenými štátmi, Mexikom a Kanadou. Krajiny môžu použiť sankcie v snahe zmeniť správanie inej krajiny. Sankcie sa môžu použiť na vyjadrenie odporu k súčasnemu správaniu, obmedzenie príležitostí na pokračovanie takéhoto správania a odradenie iných krajín od podobných krokov. Rôzne typy sankcií zahŕňajú zbrojné embargá, obchodné embargá, zmrazenie aktív a cestovné obmedzenia.²³ Tieto nevojenské nástroje na ovplyvnenie inej krajiny, ako napríklad spomínané ekonomické sankcie, sa označujú ako mäkká sila, zatiaľ čo použitie vojenskej sily sa nazýva tvrdá sila.²⁴

Na vážnejšom konci zahraničnopolitického rozhodovacieho spektra a zvyčajne ako posledná možnosť, keď diplomacia a iné nástroje mäkkej sily zlyhajú, existuje vojenský a obranný establišment USA, ktorý poskytuje Spojeným štátom schopnosť viesť vojnu proti iným štátnym a neštátnym aktérom. Vojenské odstrašovanie sa v minulosti považovalo za prostriedok kontroly sovietskej expanzie v Európe a Ázii a vyústilo do zástupných vojen v Kórei a Vietname.²⁵

Spojené štáty pôsobia ako strategický aktér so zreteľom na svoje vlastné záujmy, vystupujú aj ako medzinárodný správca, ktorý sa snaží slúžiť spoločnému dobru. Túto

²² V roku 2020 bola táto dohoda nahradená United States-Mexico-Canada Agreement

²³ KERSTEIN, Arin. *Tools for achieving foreign policy goals*. [online]. The Borgen Project, 2015, [citované 2022-10-01]. Dostupné na: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>

²⁴ NYE, Joseph. F. *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. 1.st Edition. New York: PublicAffairs, 2004. 191 s. ISBN 9780786738960

²⁵ ANONYM. *Foreign Policy and Democracy*. [online]. Norton & Company, Inc. [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://www.norton.com/college/polisci/american-government12/brief/ch/14/outline.aspx#:~:text=Security%2C%20prosperity%2C%20and%20the%20creation,ways%20throughout%20its%20long%20history>

formu zahraničnej politiky vykonávajú prostredníctvom medzinárodných organizácií ako napríklad OSN či NATO.²⁶ Organizácia Spojených národov bola vytvorená po druhej svetovej vojne v roku 1945 s cieľom využiť kolektívne bezpečnostné opatrenia, aby sa zabránilo ohrozeniu medzinárodného spoločenstva a národnej bezpečnosti. Jeho cieľom je chrániť záujmy Európy a Západu a zabezpečiť podporu a obranu zo strany partnerských krajín.²⁷

Okrem účasti v OSN a NATO, Spojené štáty tiež každoročne rozdeľujú stovky miliárd dolárov na zahraničnú pomoc na zlepšenie kvality života občanov v rozvojových krajinách, čo taktiež môžeme považovať za nástroj zahraničnej politiky USA.

²⁶KERSTEIN, Arin. *Tools for achieving foreign policy goals*. [online]. The Borgen Project, 2015, [citované 2022-10-01]. Dostupné na: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/> /

²⁷RICE UNIVERSITY. *Defining Foreign Policy*. [online] CUNY. [citované 2022-10-20] Dostupné na: <https://opened.cuny.edu/courseware/lesson/299/overview#:~:text=The%20four%20main%20objectives%20of,of%20human%20rights%20and%20democracy.>

2 Ciele a metódy práce

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zmapovanie a zhodnotenie prístupu k zahraničnej politike USA za administratívy Donalda Trumpa a súčasného prezidenta Joea Bidena. Zahraničná politika vo všeobecnosti predstavuje súbor stratégií a rozhodnutí, ktorými štát interaguje s ostatnými štátmi. V našej práci sme sa zamerali nielen na jej historický vývoj v Spojených štátoch amerických ale aj na ciele, ku ktorým sa snaží priblížiť a nástroje, ktoré slúžia na vykonávanie zahraničnej politiky.

Nakoľko je naša téma mimoriadne komplexná, rozhodli sme sa v práci venovať len vybraným častiam zahraničnej politiky pri oboch administratívach. Témy sme vyberali na základe ich úzkeho prepojenia s medzinárodnými či ekonomickými vzťahmi. Analyzovali sme oblasť diplomacie, obchodnej politiky, venovali sme sa aj konkrétne vzťahu medzi USA a Čínou. Dôraz sme taktiež kládli na aktuálnosť témy, preto sme sa venovali aj vzťahom s Ruskom a Ukrajinou pri oboch prezidentoch.

V práci sme si stanovili výskumnú otázku:

- Ako a v čom sa líšili administratívy Donalda Trumpa a Joe Bidena v prístupe k zahraničnej politike?

Určili sme si aj parciálne ciele, ktoré nám pomohli pri dosahovaní hlavného cieľa:

- Priblížiť historické pozadie vývoja zahraničnej politiky USA
- Špecifikovať ciele a nástroje zahraničnej politiky USA

Následne sme analyzovali vyššie spomenuté vybrané časti zahraničnej politiky USA podľa prístupu oboch prezidentov. Z metodického hľadiska sme využívali najmä metódu analýzy, ktorá bola vykonaná na základe odbornej literatúry a odborných internetových zdrojov. Výsledky skúmania z vedenia zahraničnej politiky počas funkčného obdobia Donalda Trumpa a Joea Bidena sme následne porovnali prostredníctvom komparatívnej metódy, čím sme zodpovedali aj našu výskumnú otázku.

3 Zahraničná politika za administratívy D. Trumpa a Joea Bidena

3.1 Zahraničná politika D. Trumpa

Ak sledujeme Trumpovu cestu až k prezidentskej stoličke, jeho príslušnosť k politickým stranám sa počas jeho politickej kariéry mnohokrát zmenila. V roku 1987 sa zaregistroval ako republikán, člen Strany nezávislosti. V roku 1999 sa pridružil k Reformnej strane, pôsobil ako demokrat v roku 2001, ako republikán v roku 2009, ako nezačlenený v roku 2011 a opäť ako republikán v roku 2012.²⁸

3.1.1 Prezidentské kampane (2000 – 2016)

V roku 2000 sa Trump uchádzal v primárnych voľbách Kalifornie a Michiganu o nomináciu na kandidáta Reformnej strany pre prezidentské voľby v Spojených štátoch v roku 2000, ale vo februári 2000 sa z kandidatúry stiahol.²⁹

V roku 2011 Trump uvažoval o kandidatúre proti prezidentovi Barackovi Obamovi vo voľbách v roku 2012, pričom prvýkrát vystúpil na Konferencii konzervatívnej politickej akcie (CPAC) vo februári 2011 a predniesol prejav. V máji 2011 oznámil, že nebude kandidovať a podporil Mitta Romneyho vo februári 2012.³⁰ Trumpove prezidentské ambície sa vtedy vo všeobecnosti nebrali príliš vážne.³¹

3.1.2 Prezidentská kampaň v roku 2016

Trumpov status politického outsidera, jeho otvorená povaha a jeho ochota zmeniť minulé zvyky a očakávania prezidentského správania z neho urobili neustály stred pozornosti

²⁸ GILLIN, Joshua. *Bush says Trump was a Democrat longer than a Republican in the last decade*. [online]. PolitiFact, 2015. [citované 2022-10-23]. Dostupné na: <https://www.politifact.com/factchecks/2015/aug/24/jeb-bush/bush-says-trump-was-democrat-longer-republican-las/>

²⁹ WINGER, Richard. *Donald Trump Ran For President in 2000 in Several Reform Party Presidential Primaries*. [online]. Ballot Access News, 2011. [citované 2022-11-05]. Dostupné : <https://ballot-access.org/2011/12/25/donald-trump-ran-for-president-in-2000-in-several-reform-party-presidential-primaries/>

³⁰ MACASKILL, Ewen. *Donald Trump bows out of 2012 US presidential election race*. [online]. The Guardian, 2011. [citované 2022-11-05] Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2011/may/16/donald-trump-us-presidential-race>

³¹ LINKINS, Jason. *Donald Trump Brings His 'Pretend To Run For President' Act To CPAC*. [online] HuffPost, 2011. [citované 2022-11-06] Dostupné na: https://www.huffpost.com/entry/donald-trump-cpac-president-act_n_821923

verejnosti, ako aj zdroj hlbokých straníckych rozporov. Trumpovi jeho vyhlásenia vyniesli mediálny záujem a pozdvihli jeho postavenie v predvolebnej kampani. Jeho vyhlásenia z kampane boli často nepriehľadné a sugestívne a mnoho z nich bolo nepravdivých.³² The Los Angeles Times napísal: „*Nikdy v modernej prezidentskej politike veľký kandidát nerobil nepravdivé vyhlásenia tak bežne ako Trump.*“³³ Trump považoval tieto tvrdenia za politicky nekorektné a často tvrdil o mediálnej zaujatosti.³⁴ Republikánsky reprezentant zvíťazil vo voľbách v roku 2016 po tom ako porazil Hillary Clintonovú, reprezentantku demokratickej strany, ktorá získala podporu len 227 voliteľov, zatiaľ čo Trump ich mal 304. Viceprezidentom Spojených štátov amerických sa stal Michael Richard Pence, ktorý predtým pôsobil ako guvernér Indiany v rokoch 2013 až 2017.

Nástup prezidenta Donalda Trumpa do Bieleho domu v januári 2017 vyvolal vlnu otázok a rozpútal debaty o smere, akým povedie Spojené štáty americké počas svojho pôsobenia na poste prezidenta. Otázky sa týkali najmä hegemonie USA, medzinárodného liberálneho poriadku, demokracie a vzťahov s ostatnými štátmi. S ohľadom na všetky udalosti, neexistuje jasný verdikt o Trumpovej zahraničnej politike.

Trumpova politika zahŕňala veľké zmeny doma aj v zahraničí. Dosiahol sériu dlho hľadaných konzervatívnych víťazstiev na domácom trhu, vrátane najväčších rekordných znížení dane z príjmov právnických osôb, odstránenia množstva environmentálnych predpisov a pretvorenia federálneho súdnictva. Na medzinárodnej scéne zaviedol nové prísne imigračné obmedzenia, odstúpil od niekoľkých multilaterálnych dohôd, nadviazal užšie vzťahy s Izraelom a začal obchodný spor s Čínou.³⁵

³² FARHI, Paul. *Think Trump's wrong? Fact checkers can tell you how often. (Hint: A lot.).* [online]. The Washington Post, 2016. [citované 2022-11-10]. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/the-existential-crisis-of-professional-factcheckers-in-the-year-of-trump/2016/02/25/e994f210-db3e-11e5-81ae-7491b9b9e7df_story.html

³³ FINNEGAN, Michael. *Scope of Trump's falsehoods unprecedented for a modern presidential candidate.* [online]. Los Angeles Times, 2016. [citované 2022-12-20] Dostupné na: <https://www.latimes.com/politics/la-na-pol-trump-false-statements-20160925-snap-story.html>

³⁴ BLAKE, Aaron. *Donald Trump is waging war on political correctness. And he's losing.* [online]. The Washington Post, 2016. [citované 2022-12-21]. Dostupné na: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/07/06/donald-trumps-failing-war-on-political-correctness/>

³⁵ ANONYM. *How America Changed During Donald Trump's Presidency.* [online]. Pew Research Centre, 2021. [citované 2022-12-22]. Dostupné na: <https://www.pewresearch.org/2021/01/29/how-america-changed-during-donald-trumps-presidency/>

Môžeme však povedať, že aj jeho najostrejší kritici uznávajú niektoré Trumpove rozhodnutia v rámci zahraničnej politiky ako úspešné. Naopak, mnohí z ľavice a dokonca aj niektorí konzervatívci tvrdia, že žiadne z víťazstiev jeho administratívy nepreváži škody, ktoré napáchal počas svojho pôsobenia v Bielom dome. Jeho priaznivci však zdôrazňujú, že Trump ako prezident s odlišnou politikou svojich predchodcov, posilnil tvrdú silu USA a priorizoval záujmy spojených štátov amerických.

3.1.3 „America First“ - zahraničnopolitická doktrína Trumpovej administratívy

Zahraničná politika prezidenta Donalda Trumpa sa vyvinula z ideológie „Amerika na prvom mieste“. Prezident Donald J. Trump vo svojom inauguračnom prejave ohlasuje prístup America First k zahraničnej politike a obchodu, ktorý sa sústreďuje na znižovanie obchodných deficitov USA a vyváženie rozdelenia záťaže v rámci aliancií. Trump sľubuje, že „*zjednotí civilizovaný svet proti radikálnemu islamskému terorizmu*“ a zdôrazňuje, že „*právo všetkých národov je právom klásť svoje vlastné záujmy na prvé miesto*“.

Trumpova zahraničná politika zahŕňa izolacionizmus aj intervencionizmus. Zatiaľ čo sa americká výnimočnosť v posledných desaťročiach sústreďovala na uplatňovanie americkej moci a vplyvu vo svete, Obamova koncepcia americkej výnimočnosti je zameraná skôr dovnútra. Trumpova doktrína vznikla zámerným posunom od „typickej“ zahraničnej politiky Obamu a predchádzajúcich, dokonca aj republikánskych prezidentov. Táto doktrína, je však neformálnejšia ako napr. Monroeova doktrína a je založená skôr na politike osobných preferencií a emócií ako na prísnom dodržiavaní akéhokoľvek modelu politiky.

„Amerika na prvom mieste“ viedla k napätým vzťahom aj s Európskou úniou, ktorú Trump počas predvolebnej kampane v roku 2016 označil za obchodného „nepriateľa“. Ďalej si odcudzil európskych spojencov Ameriky, keď opakovane podporoval Brexit – rušivý odchod Británie z EÚ – a povzbudzoval ostatné krajiny EÚ, aby nasledovali príklad Británie.

V roku 2018 poradcom pri niekoľkých príležitostiach povedal, že zvažuje vystúpenie USA z NATO, Severoatlantickej aliancie založenej v roku 1949 na vojenskú ochranu európskych a amerických záujmov. To sú obrovské odchýlky od minulosti. Všetci republikánski a demokratickí prezidenti od druhej svetovej vojny vyjadrili silnú a kľúčovú podporu zjednotenej Európe a NATO.

V Ázii sú rovnako naštŕbené vzťahy s dlhoročnými spojencami. Trump požiadal Južnú Kóreu a Japonsko, aby zdvojnásobili alebo dokonca štvornásobili svoje finančné príspevky na udržanie amerických vojenských základní na ich pôde, pričom si zjavne neuvedomili, že tieto základne poskytujú USA strategickú prítomnosť v regióne, ktorému dominujú Čína a Severná Kórea. Americká vojenská prítomnosť v Ázii pomáha USA zhromažďovať spravodajské informácie a rýchlo reagovať napríklad na severokórejský jadrový útok.³⁶

3.1.4 *Diplomacia-odstúpenie od medzinárodných zmlúv*

Platforma Trumpovej kampane v oblasti diplomacie zdôraznila opätovné prerokovanie vzťahov medzi USA a Čínou a dohôd o voľnom obchode, ako sú NAFTA a Transpacifické partnerstvo. Zároveň bola hlavnou témou energetická nezávislosť a oponovanie nariadeniam o zmene klímy obsiahnutých v Parížskej dohode.

Medzi prvé kroky Trumpa ako prezidenta patrili exekutívne akcie zamerané na splnenie množstva jeho najvýznamnejších predvolebných sľubov. Okrem direktív, ktoré zaručujú neúčast' Spojených štátov na Transpacifickej dohode o partnerstve, obchodná dohoda presadzovaná Obamom, Trump rýchlo zvrátil aj Obamovu politiku zameranú na ochranu životného prostredia.

Bezpochyby najvýznamnejším environmentálnym rozhodnutím novej Trumpovej administratívy bolo Trumpovo júnové vyhlásenie, že Spojené štáty sa stiahnu z Parížskej dohody o zmene klímy, na základe ktorej sa Spojené štáty a 194 ďalších krajín dohodli na širokej škále opatrení, ktorých cieľom je obmedziť potenciálne katastrofické zvýšenie priemerných globálnych teplôt počas 21. storočia a zmierniť ekonomické dôsledky globálneho otepľovania. Trump tvrdil, že dohoda by poškodila americkú ekonomiku (prostredníctvom vládou nariadeného zníženia emisií skleníkových plynov v krajine) a v iných ohľadoch bola nespravodlivá a dokonca ponižujúca voči Spojeným štátom – historicky najväčším producentom skleníkových plynov a na začiatku 21. druhým najväčším producentom emisií po Číne.

Trumpovo rozhodnutie bolo odsúdené vládami a politickými lídrami, vedcami, obchodnými manažérmi a aktivistami na celom svete, ale chválené republikánmi v Kongrese,

³⁶LARRES, Klaus W. *Trump's foreign policy is still 'America First' – what does that mean, exactly?* [online]. The Conversation, 2020. [citované 2022-12-28]. Dostupné na: <https://theconversation.com/trumps-foreign-policy-is-still-america-first-what-does-that-mean-exactly-144841>

ktorí to považovali za opätovné potvrdenie americkej nezávislosti vo svetových záležitostiach a za odmietnutie environmentálnych politík Obamovej administratívy. Rovnako ako Trump, aj mnohí republikánski zákonodarcovia pochybovali o tom, že klimatické zmeny sú skutočné, zatiaľ čo iní spochybňovali ľudský pôvod globálneho otepľovania.

V roku 2018 Trump odstúpil od jadrovej dohody medzi Iránom a svetovými mocnosťami z roku 2015 s tým, že by mohol uzavrieť lepšiu. Spustil tiež kampaň „maximálneho tlaku“ s cieľom udusiť zdroje príjmov Teheránu. Napriek takmer dvom rokom sankcií na všetko, od príjmov z ropy až po nerasty a iránsku centrálnu banku, Washington ešte nevynútil zmenu správania Teheránu a priviedol ho späť k rokovaciemu stolu. Namiesto toho eskalujúce napätie priviedlo tieto dva národy na pokraj vojny.³⁷

Trump sa opakovane sťažoval na zlyhanie mnohých partnerov NATO pri plnení cieľov v oblasti výdavkov na obranu. Spochybnil tiež pokračujúcu relevantnosť organizácie vytvorenej v roku 1949 na začiatku studenej vojny s Ruskom. Túto alianciu odmieta ako „zastaranú“, ale zároveň trvá na tom, aby ostatné krajiny NATO venovali viac zo svojich rozpočtov na výdavky na obranu. To predniesol vo svojom prejave na výročnom summite NATO v Bruseli, kde kvôli nedostatočnému zapojeniu finančného plnenia záväzkov označil ostatné krajiny NATO za „delikventné“. Stretnutie sa skončilo spoločným komuniké, v ktorom sa členské krajiny dohodli, že budú pokračovať vo svojom úsilí venovať do roku 2024 2 percentá svojho HDP na výdavky na obranu, čo je cieľ, na ktorom sa dohodli v roku 2014.³⁸ Jeho útoky narušili vzťahy s niekoľkými európskymi spojencami, no viacerí členovia aliancie napokon zvýšili výdavky, aby splnili svoj cieľ vo výške dvoch percent HDP.

Prezident Trump taktiež podpísal exekutívny príkaz o odstránení USA z Transpacifického partnerstva (TPP) a vyhlásil koniec éry nadnárodných obchodných dohôd. TPP je obchodná dohoda 12 krajín, ktorá zahŕňa Spojené štáty, Japonsko, Mexiko, Kanadu, Austráliu, Nový Zéland, Vietnam, Peru, Čile, Malajziu, Singapur a Brunej. Táto obchodná dohoda bola vyjednaná za bývalého prezidenta Baracka Obamu, no Kongres ju nikdy neratifikoval.

³⁷ DUIGNAN, Brian. *Donald Trump -Foreign Relations*. [online]. BRITANNICA, 2017. [citované 2022-12-29]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/biography/Donald-Trump/Foreign-relations>

³⁸ DUIGNAN, Brian. *Donald Trump -Foreign Relations*. [online]. BRITANNICA, 2017. [citované 2022-12-29]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/biography/Donald-Trump/Foreign-relations>

Ekonomická analýza účinkov TPP ukazuje, že by to pozitívne prispelo k ekonomickému rastu USA a mohlo by to tiež posilniť americký vplyv v Ázii a vo svete a uistilo by to spojencov a rivalov, že Spojené štáty sú multidimenzionálnou rezidenčnou mocnosťou. Vylúčenie USA z TPP rozpútalo neistotu medzi americkými spojencami o spoľahlivosti USA v celom rade zahraničných a ekonomických záležitostí.

Na tomto príklade vidíme, že prezident Trump zmenil obchodnú politiku USA vyhlásením, že bude rokovať iba o obchodných dohodách s jednotlivými spojencami, ale ešte sa musí určiť, ako administratíva túto stratégiu uskutoční v realite.

V minulosti sa USA pokúšali o bilaterálne dohody, tie však postupovali pomaly a niektoré rokovania museli byť ukončené, čo je dôvod, prečo došlo k posunu k mnohonárodným dohodám. Rokuje sa o veľkých obchodných dohodách, ktorých súčasťou teraz USA nebudú, vrátane dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom a obchodnej dohody so 16 krajinami medzi krajinami východnej Ázie. Tieto dohody poskytnú preferencie zúčastneným krajinám, no USA ich nedostanú.³⁹

Na základe týchto udalostí, ktoré vyplývajú z jednotlivých rozhodnutí Donalda Trumpa môžeme skonštatovať, že Amerika má plné právo odstúpiť od svojich veľkých strategických záväzkov, ale to prichádza za cenu zníženia globálneho vplyvu. Trump vo svojej nekonečnej snahe ukázať americkú silu len urýchlil jej oslabenie.⁴⁰

3.1.5 Obchodná politika D.Trumpa

Ďalšou z hlavných tém Trumpovej prezidentskej kampane bolo presvedčenie Donalda Trumpa, že so Spojenými štátmi sa už dlho zaobchádzalo nespravodlivo alebo ich využívali iné krajiny, vrátane niektorých tradičných spojencov USA, a že pod Obamovým vedením Spojené štáty prestali byť rešpektované vo svetových záležitostiach. . V mnohých prejavoch, tweetoch a rozhovoroch sa vyhrážal uvalením ciel na krajiny, ktoré sa zapájali do toho, čo považoval za nekalé obchodné praktiky. Tvrdó kritizoval Svetovú obchodnú organizáciu (WTO) a sľúbil, že

³⁹SOLÍS, Mireya. *Trump withdrawing from the Trans-Pacific Partnership*. [online]. Brookings, 2017. [citované 2022-12-29]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/unpacked/2017/03/24/trump-withdrawing-from-the-trans-pacific-partnership/>

⁴⁰MCTAGUE, Tom. *Donald Trump Foreign Policy America First*. [online]. The Atlantic, 2022. [citované 2022-12-29] Dostupné na: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/10/donald-trump-foreign-policy-america-first/616872/>

znovu prerokuje NAFTA (Severoamerická dohoda o voľnom obchode), ktorú nazval „najhoršou obchodnou dohodou“, akú kedy Spojené štáty podpísali.

V januári a marci 2018 Trumpova administratíva oznámila výrazné clá na dovoz solárnych panelov (v hodnote 8,5 miliardy USD ročne) a práčok (v hodnote 1 miliardy USD), zamerané najmä na Čínu a Južnú Kóreu, a na dovoz hliníka a ocele (v hodnote 48 . miliardy USD) vyrobených v niekoľkých krajinách, väčšinou spojencov USA (pôvodné výnimky z ciel na hliník a oceľ udelené Kanade , Európskej únii a Mexiku boli zrušené v júni). Odmietanie varovaní a kritiky od ekonómov a obchodných lídrov, že clá by mohli vyvolať obchodnú vojnu, Trump vo svojom tweete tvrdil, že „*obchodné vojny sú dobré a dajú sa ľahko vyhrať*“. V apríli Čína uvalila odvetné clá na rôzne tovary z USA v hodnote 2,4 miliardy dolárov ročne, čo je v dolároch približne množstvo čínskeho dovozu hliníka a ocele ovplyvnené Trumpovými clami.

Uvalené clá na oceľ a hliník sa ukázali len ako úvodný krok v obchodnej vojne, ktorú Trumpova administratíva rozpútala na ázijského ekonomického giganta. Trump dlho tvrdil, že Čína využíva Spojené štáty v obchode. Odhodlaný znížiť obchodný deficit USA s Čínou a argumentujúc, že čínske porušovanie duševného vlastníctva amerických podnikov a podhodnocovanie amerických výrobcov je hrozbou pre národnú bezpečnosť USA, Trump do júla zaviedol clá na čínsky tovar v hodnote približne 34 miliárd USD. Po oficiálnom zistení, že Číňania sa zapojili do nečestných obchodných praktík, Trumpova administratíva v júni oznámila plány na clá na ďalšie čínske produkty, čo prinútilo Čínu oznámiť porovnateľné clá. Čoskoro nasledovali hrozby a protihrozby dodatočných ciel a v júli boli obe krajiny zapojené do úplnej obchodnej vojny.⁴¹

EÚ nasledovala v júni clá na dovoz z USA v hodnote 3,2 miliardy USD, rovnako ako Kanada v júli s clami na americký tovar v hodnote 12,8 miliardy USD.

Trumpove clá a jeho antipatia k WTO zatienili stretnutie G7 začiatkom júna v kanadskom Quebecu , ktoré sa vyznačovalo napätými nezhodami medzi Trumpom a ďalšími lídrami G7 v otázke jazyka týkajúceho sa voľného obchodu v záverečnom komuniké stretnutia. Po Trumpovom predčasnom odchode zo stretnutia kanadský premiér Justin Trudeau zopakoval

⁴¹ ANONYM. *The Donald Trump Administration*. [online]. BRITANNICA, 2021. [citované 2022-12-29]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/place/United-States/The-Donald-Trump-administration>

neochotné odhodlanie svojej krajiny reagovať na Trumpove clá na hliník a oceľ. V reakcii na to ho Trump označil za „nečestného a slabého“. Vzťahy sa tak medzi oboma krajinami vyostřili.

Spojené štáty počas Trumpovej administratívy uplatňovali clá ľahšie ako v ktoromkoľvek inom období v období po druhej svetovej vojne. Tieto clá dramaticky prevyšujú akékoľvek analogické kroky ktoréhokoľvek iného povojnového prezidenta. Okrem toho, že clá zvyšujú náklady pre podniky a spotrebiteľov, zasievajú neistotu, ktorá brzdí hospodársky rast. Obchodní manažéri sú menej ochotní robiť dlhodobé kapitálové investície a prijímať rozhodnutia, ak si nie sú istí svojou budúcou schopnosťou získať potrebné vstupy za primeranú cenu alebo vyvážať produkty bez toho, aby museli platiť zahraničné odvetné clá. V rokoch 2018 – 2019 americké obchodné investície a indexy podnikateľskej dôvery nečakane klesli – napriek výhodám zákona o znižovaní daní a pracovných miest.⁴²

3.1.6 *Trumpov prístup k Blízkemu východu*

V otázke iraelsko-palestínskeho konfliktu Trumpova administratíva upustila od politiky jeho predchodcov, ktorí sa prinajmenšom snažili o nestrannosť a prijala neústupný tvrdý postoj premiéra Izraela Benjamina Netanjahua. Administratíva uznala Jeruzalem za hlavné mesto Izraela a uznala izraelskú suverenitu nad okupovanými sýrskymi Golanskými výšinami. Trumpovo rozhodnutie presunúť americkú ambasádu z Tel Avivu do Jeruzalema vyvolalo varovania pred povstaniami v regióne a konfliktom s Palestínčanmi – no ani jedno sa nestalo. V Spojených štátoch sa tento krok veľvyslanectva tešil širokej podpore oboch strán a teraz sa zväčša považuje za nezvratný.

Trumpova administratíva si tiež pripísala zásluhy za normalizáciu vzťahov medzi Izraelom a dvomi z najbližších spojencov Washingtonu na Blízkom východe, Spojenými arabskými emirátmi a Bahrajnom. Tento krok, ktorý Biely dom ohlasoval ako „úsvit nového Blízkeho východu“, ocenili demokratickí aj republikánski zákonodarcovia. Napriek tomu niektorí experti pochybovali, či má Trump nárok udeliť si zásluhy za diplomatické rokovania,

⁴² MURPHY, John G. *Trump's Trade Policy: An Assessment*, [online]. U.S. Chamber of Commerce, 2021. [citované 2023-01-03] Dostupné na: <https://www.uschamber.com/international/trumps-trade-policy-an-assessment>

na ktorých sa dlho pracovalo ako napríklad rokovania medzi Spojenými arabskými emirátmi a Izraelom, ktoré medzi sebou spolupracovali už roky v oblasti bezpečnosti.⁴³

Za vlády Trumpa Spojené štáty zrušili fyzický kalifát teroristickej skupiny a v októbri 2019 zabili vodcu Islamského štátu Abú Bakra al-Bagdádího. Na svojom vrchole v roku 2014 ovládal Islamský štát viac ako 41 000 štvorcových míľ územia medzi Irakom a Sýriou – čo je zhruba veľkosť Pensylvánie – a mal pod kontrolou viac ako 7 miliónov ľudí. Porážka skupiny bola pre Trumpovu administratívu významným vojenským úspechom, aj keď to bolo čiastočne spôsobené vojenskou stratégiou, ktorá sa dala do pohybu už koncom Obamovej administratívy. Faktom však je, že ideológia Islamského štátu žije naďalej a skupiny operujúce pod jej hlavičkou pokračujú v útokoch v Afganistane, Iraku, Sýrii, Egypte a západnej Afrike.

Irán je predmetom čoraz intenzívnejšieho súboru sankcií, ktorých cieľom je podľa ministra zahraničných vecí Mikea Pompea prinútiť Teherán, aby zmenil svoje spôsoby. Tieto ekonomické sankcie, sa ukázali ako tupá zbraň, ktorá ublížila viac zraniteľnejším obyvateľom, než tým, ktorí sú pri moci.⁴⁴

Trump učinil v iránskej otázke ďalší výrazný krok, keď splnil svoj predvolebný sľub, že odstúpi od jadrovej dohody s Iránom z roku 2015, čo je charakteristický diplomatický úspech Baracka Obamu. V spojení s takzvanou „kampanou maximálneho nátlaku“ možno žiadna iná Trumpova zahraničnopolitická priorita nevyvolala väčšiu pochvalu od republikánov – a ostrejšiu kritiku od demokratov – ako Irán.

Trumpovo odstúpenie od jadrovej dohody privítali konzervatívci, ktorí to považovali za závažný zahraničnopolitický prešľap, ktorý by posilnil ruku úhlavného nepriateľa Washingtonu v regióne. Ocenili tiež prezidenta za to, že nariadil zabiť najvyššieho iránskeho generála Káséma Sulejmáního, ktorý je považovaný za architekta iránskej siete nebezpečných milícií na Blízkom východe, ktoré sa zameriavali na americké a spojenecké jednotky.

⁴³ GRAMER, Robbie. *Trump's Foreign-Policy Adventures Haven't All Flopped*. [online]. Foreign Policy, 2020. [citované 2023-01-03] Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2020/10/14/trump-foreign-policy-wins-losses-over-four-years-china-middle-east-coronavirus-pandemic/>

⁴⁴ PODEH, Ellie. *Trump's Middle East legacy: The good, the bad and the ugly – opinion*. [online]. The Jerusalem Post, 2020. [citované 2023-01-03]. Dostupné na: <https://www.jpost.com/opinion/trumps-middle-east-legacy-the-good-the-bad-and-the-ugly-opinion-650738>

Kritici namietajú, že vďaka odstúpeniu USA od jadrovej dohody, ktorá Iránu zväzovala ruky, Irán znovu spustil svoj jadrový program a je oveľa bližšie k tomu, aby mohol zostrojiť jadrovú zbraň, než keď sa Trump ujal úradu.⁴⁵

3.1.7 *Vzťahy USA s Ruskom*

Keď bol v novembri 2016 zvolený Donald Trump za prezidenta Spojených štátov amerických, na pôde ruskej Štátnej dumy sa oslavovalo. V atmosfére zhoršujúcich sa americko-ruských vzťahov bola Trumpova predvolebná kampaň pre Kremeľ užitočná, keďže jeho rétorika odhaľovala nedostatky amerického demokratického systému. Trump sa tak stal v očiach Vladimíra Putina vhodnejším kandidátom na post prezidenta v porovnaní s Trumpovou rivalkou Hillary Clintonovou, ktorá pred siedmimi rokmi povzbudzovala mladých ruských protestujúcich proti zmanipulovaným voľbám do Dumy a požadovala „Rusko bez Putina“. Clintonová nebola vnímaná len ako pokračovanie Baracka Obamu, prezidenta, ktorý urazil Vladimíra Putina tým, že označil Rusko za „regionálnu mocnosť“, ale aj ako potenciálne vyššie nebezpečenstvo pre ruskú stranu.

Zasahovanie Moskvy do prezidentských volieb v USA v roku 2016 urobili z Ruska istým spôsobom domáci problém. Anexia Krymu a začatie prebiehajúcej vojny na juhovýchode Ukrajiny, či ruská podpora sýrskeho Bašára al-Asada v občianskej vojne zvýšili napätie so Spojenými štátmi. Prezident Trump však nastúpil do úradu odhodlaný zlepšiť vzťahy s Ruskom.⁴⁶

Už počas prezidentských volieb v roku 2016 prezident Trump nielenže odmietol kritizovať ruského prezidenta Vladimíra Putina, ale vo svojich poznámkach bol dokonca priateľský a ústretový. Prezident Trump podľa vlastných slov nazval prezidenta Putina „veľmi rešpektovaným.“

Prezident Trump sa tiež obklopil ľuďmi, ktorí s Ruskom obchodujú a sú mu naklonení. The New York Times informovali, že členovia Trumpovej kampane v roku 2016 a ďalší Trumpoví spolupracovníci boli počas kampane často v kontakte s vysokými

⁴⁵ GRAMER, Robbie. *Trump's Foreign-Policy Adventures Haven't All Flopped*. [online]. Foreign Policy, 2020. [citované 2023-01-04]. Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2020/10/14/trump-foreign-policy-wins-losses-over-four-years-china-middle-east-coronavirus-pandemic/>

⁴⁶ STENT, Angela. *Why are US-Russia relations so challenging?* [online]. Brookings, 2020. [citované 2023-01-04]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/policy2020/votervital/why-are-us-russia-relations-so-challenging/>

predstaviteľmi ruských spravodajských služieb. Okrem týchto sporných komunikácií je v Trumpovom tíme niekoľko ďalších spolupracovníkov s väzbami na Moskvu. Samotný prezident Trump taktiež často cestoval do Ruska, kde podnikal. Zvyšok exekutívy a Kongres USA však presadzovali tvrdú politiku voči Rusku, uvalili množstvo sankcií a vyhostili diplomatov v reakcii na nehumánne správanie Ruska na Ukrajine.⁴⁷

3.2 Zahraničná politika J. Bidena

3.2.1 *Obnova euroatlantického partnerstva a spojenectiev*

Funkčné obdobie demokrata Joea Bidena ako 46. prezidenta Spojených štátov sa začalo jeho inauguráciou 20. januára 2021.⁴⁸ Biden bol inaugurovaný spolu s Kamalou Harris, prvou ženou, prvou Afroameričankou a prvou ázijsko-americkou viceprezidentkou.⁴⁹

Prezident Joe Biden nastúpil do úradu s ambicióznym programom zahraničnej politiky USA, ktorý zhrnul do jeho obľúbeného sloganu kampane: „Amerika je späť“. Predovšetkým to znamenalo napraviť škody, ktoré globálnemu postaveniu Ameriky napáchal jeho predchodca, bývalý prezident Donald Trump. Počas štyroch rokov v úrade Trump narušil vzťahy s americkými spojencami v Európe a Ázii, zvýšil napätie s protivníkmi ako Irán a zapojil sa do obchodnej vojny s Čínou, ktorá zanechala bilaterálne vzťahy v najhoršom stave za posledné desaťročia.

V zásade je Bidenova agenda zakorenená v odmietnutí Trumpovho odkazu „Amerika na prvom mieste“ a obnovení multilaterálneho poriadku. To sa odrazilo v jeho skorých krokoch k opätovnému prístupu k Parížskej dohode o zmene klímy a Svetovej zdravotníckej organizácii a opätovnému zavedeniu vedenia USA v oblasti klimateckej diplomacie. Pandémia COVID-19

⁴⁷ TRENIN, Dmitri .*The Relationship Between the USA and Russia in the Trump*. [online]. Carnegie Endowment for International Peace, 2023. [citované 2023-01-06]. Dostupné na: <https://carnegiemoscow.org/2019/05/14/relationship-between-usa-and-russia-in-trump-era-pub-79119>

⁴⁸ HOPKINS, Chris. *When is inauguration day 2021?: Here's when president-elect Joe Biden will take office*. [online]. Patriot- News, 2020. [citované 2023-01-06]. Dostupné na: <https://www.pennlive.com/elections/2020/11/when-is-inauguration-day-2021-heres-when-president-elect-joe-biden-will-take-office.html>

⁴⁹ ANONYM. Kamala Harris becomes first female, first black and first Asian-American VP. [online]. BBC News, 2021. [citované 2023-01-10]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55738741>

tiež ponúkla Bidenovi príležitosť znovu potvrdiť globálnu vedúcu úlohu Ameriky a začať napravovať vzťahy, ktoré sa za Trumpa začali rozpadáť.⁵⁰

Zahraničná politika administratívy Joea Bidena kladie dôraz na nápravu aliancií USA, ktoré boli podľa Bidena poškodené za vlády Trumpa a návrat USA do „pozície dôveryhodného vodcu“ medzi svetovými demokraciami, aby mohli čeliť výzvam Ruska a Číny. Biden a jeho minister obrany Lloyd Austin opakovane vyhlásili, že žiadna iná svetová veľmoc by nemala byť vojensky ani ekonomicky dohnať Spojené štáty americké.⁵¹

Bidenov tím pre zahraničnú politiku odzrkadľoval návrat k stabilite, ale tiež, ako tvrdili niektorí kritici, skôr návrat do minulosti než silnú agendu zameranú na budúcnosť. Zatiaľ čo vybudoval rôznorodý tím, Bidena tiež kritizovali za to, že ho zaplnil členmi Obamovej administratívy. Antony Blinken, ktorý si vybral za ministra zahraničných vecí, slúžil ako zástupca ministra zahraničných vecí a zástupca bezpečnostného poradcu za Obamu. Je dlhoročným poradcom Bidena, ktorý pôsobil ako bývalý viceprezident v Senáte aj ako jeho poradca pre národnú bezpečnosť v Bielom dome. Blinken je neochvejným zástancom budovania silných partnerstiev po celom svete. „*Jednoducho povedané,*“ povedal Blinken v roku 2016, „*svet je pre Američanov bezpečnejší, keď máme priateľov, partnerov a spojencov.*“⁵²

Ako prezident sa Biden snažil posilniť transatlantickú alianciu medzi USA a Európou a opätovne zaviazal USA k spojenectvu NATO a kolektívnej bezpečnosti. Prezident Biden čelil v oblasti zahraničných vecí viacerým výzvam. Po rokoch nevyspytateľných politických rozhodnutí za prezidenta Trumpa sa Biden po nástupe do funkcie zameral na to, aby vniesol do zahraničnej politiky USA stabilnejší stav, vrátil sa k zmluvám a alianciám, ktoré predchádzajúca administratíva opustila, a obnovil postavenie hegemóna vo svete. Biden vrátil USA k Parížskej klimatickej dohode a podnikol ďalšie kroky na boj proti klimatickým zmenám. Bidenov prístup zahodil Trumpov nacionalizmus „Amerika na prvom mieste“ v prospech obnovy vzťahov so spojencami USA a posilnenia medzinárodných inštitúcií.

⁵⁰ LEVINGSTON, Steven. *Joe Biden: Foreign Affairs*. [online]. Miller Center, dátum neznámy. [citované 2023-01-10]. Dostupné na: <https://millercenter.org/joe-biden-foreign-affairs>

⁵¹ GÄRTNER, Heinz- SAHAKYAN, Mher. *Great Power Conflict". China and Eurasian powers in a Multipolar World Order 2.0: Security, Diplomacy, Economy and Cyberspace*. 1.st Edition. New York: Routledge. 2023, 274 s. ISBN 978-1-003-35258-7.

⁵² LEVINGSTON, Steven. *Joe Biden: Foreign Affairs*. [online]. Miller Center, dátum neznámy. [citované 2023-01-10]. Dostupné na: <https://millercenter.org/joe-biden-foreign-affairs>

Napriek rétorickému záväzku zavrhnúť Trumpa môže byť pre Bidena ťažké úplne obnoviť status quo pred Trumpom. Po amerických demokratických normách počas Trumpovej éry už nemusia byť krajiny ochotné nasledovať vedenie USA v podpore demokracie. Najmä Európa prehodnotila svoj vzťah so Spojenými štátmi a je opatrnejšia voči americkému prístupu, najmä čo sa týka pritvrdzovania vzťahov s Čínou. Ako však zdôrazňuje vojna na Ukrajine a kríza, ktorá jej predchádzala, medzi spojencami, partnermi a ďalšími krajinami na celom svete je stále vysoký dopyt po rozhodujúcom vedení USA v medzinárodnom spoločenstve.

3.2.2 Obchodná politika J. Bidena

Keď sa prezident Biden ujal úradu, zástancovia voľného obchodu dúfali, že to bude znamenať prerušenie protekcionistického postoja prezidenta Trumpa. V praxi sa však niektoré Bidenove priority veľmi podobajú na Trumpovu agendu. Jeho „zahraničná politika pre strednú triedu“, ktorá spája americkú diplomaciu s mierom, bezpečnosťou a prosperitou doma, bola opísaná ako prestrojená verzia Trumpovho dôrazu na uprednostňovanie amerických záujmov nad ich globálnymi záväzkami.

Janet Yellenová po tom, čo sa stala ministerkou financií, uviedla, že Bidenova administratíva bude presadzovať rozsiahlu obchodnú agendu s cieľom „osloviť spojencov, prebudovať mosty a usilovať sa o obchodné dohody, ktoré podporujú americké vyhliadky a dávajú pracovníkov na prvé miesto“. Uviedla tiež, že Bidenova administratíva vykoná komplexnú revíziu Trumpovej obchodnej politiky voči Číne vrátane Hospodárskej a obchodnej dohody podpísanej v januári 2020, ktorá riešila kľúčové otázky duševného vlastníctva, technológií, poľnohospodárstva, finančných služieb a rozširovania obchodu.⁵³ Čína sa taktiež zaviazala, že v rokoch 2020-2021 nakúpi americký tovar a služby v hodnote 200 miliárd USD. Tento svoj záväzok nesplnila. Čiastočne v reakcii aj na túto skutočnosť, dosiahla výška uvalených ciel na čínsky tovar dovážaný do Spojených štátov amerických hodnotu 350 miliárd USD.⁵⁴

⁵³ OFFICE OF THE UNITED STATES OFFICE REPRESENTATIVE. *Rebalancing United States-China Trade*. [online]. 2020. [citované 2023-01-20]. Dostupné na: <https://ustr.gov/phase-one#:~:text=The%20United%20States%20and%20China%20signed%20an%20historic%20and%20enforceable,Intellectual%20Property>

⁵⁴ SARGEN, Nicolas. *The continuing mystery of Bidens Trade Policy*. [online]. The Hill, 2023. [citované 2023-01-20]. Dostupné na: <https://thehill.com/opinion/international/3842037-the-continuing-mystery-of-bidens-trade-policy/>

Do úvahy sa berie aj národná bezpečnosť, najmä keď sa napätie medzi oboma krajinami v súvislosti s Taiwanom zvýšilo. To pomohlo získať schválenie zákona CHIPS and Science act, ktorý má posilniť domácu výrobu, dodávateľské reťazce, zvýšiť konkurencieschopnosť voči Číne a taktiež sa bude sústreďovať na investície do výskumu a vývoja vedy a techniky, najmä v oblasti nanotechnológií, výpočtovej techniky a umelej inteligencie aby si USA udržali svoje vedúce postavenie v tomto odvetví.

Oveľa prekvapivejší je narastajúci spor medzi Európskou úniou a USA o rôznych obchodných záležitostiach. Aj keď Bidenova administratíva premenila časť cieľ z Trumpovej éry na dovoz hliníka a ocele z EÚ na dobrovoľné vývozné obmedzenia a kvóty, napriek tomu sú stále formou obchodného obmedzenia.

Americká obchodná veľvyslankyňa Katherine Tai v rozhovore pre Financial Times priznala, že USA teraz aktívne koordinujú obchodnú politiku a domáce investičné programy na rozdiel od svojho tradičného cieľa podporovať liberalizáciu obchodu. Toto sa dostáva k jadru diskusie o úlohe vlády v hospodárstve voľného trhu.

Môžeme sledovať, že podpora princípov voľného trhu v posledných dvoch desaťročiach vybledla. Medzi katalyzátory patrí vzostup Číny, rastúca nerovnosť príjmov v USA a narušenie dodávateľského reťazca v dôsledku pandémie COVID-19. Všeobecná dohoda o clách a obchode (GATT), ktorá bola prijatá s cieľom odstrániť obchodné prekážky, bola v roku 1993 aktualizovaná tak, aby zahŕňala WTO ako mechanizmus urovnávania sporov. Predošlá administratíva Donalda Trumpa však opakovane pohrozila vystúpením z WTO a v roku 2019 odmietla vymenovať odvolacích sudcov WTO.

O tri roky neskôr Bidenova administratíva nevyvinula žiadne úsilie na oživenie obchodného súdu alebo obnovenie globálneho vedúceho postavenia v oblasti obchodu. Rizikom je, že by to mohlo spôsobiť, že WTO bude irelevantná. Ak áno, svetový obchod by sa mohol rozvinúť do regionálnych blokov, z ktorých by každý fungoval podľa iného súboru pravidiel. Bola by to obrovská prekážka pokroku, ktorý sa dosiahol počas povojnovej éry.⁵⁵

⁵⁵ SARGEN, Nicolas. *The continuing mystery of Bidens Trade Policy*. [online]. The Hill, 2023. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://thehill.com/opinion/international/3842037-the-continuing-mystery-of-bidens-trade-policy/>

3.2.3 Bidenov prístup k Číne

S nástupom prezidenta Joea Bidena do úradu 46. prezidenta Spojených štátov (USA) vstúpili americko-čínske vzťahy do novej fázy. Ide o jeden z najnáročnejších zahraničnopolitických vzťahov, ktoré prezident Biden zdedil po svojom predchodcovi. Prezident Biden na svojej prvej tlačovej konferencii povedal: „*Toto je boj medzi užitočnosťou demokracií v 21. storočí a autokraciami. Musíme dokázať, že demokracia funguje.*“ Problémy medzi USA a Čínou však zostali do značnej miery rovnaké ako za Donalda Trumpa.

Biden opakovane označil súťaž s Čínou za najväčšiu zahraničnopolitickú výzvu, ktorej krajina čelí. On a jeho kolegovia demokrati, ako aj opoziční republikáni sa všetci posunuli smerom k tvrdšej línii v rokovaníach s Pekingom.

„*Amerika sa postaví neférovým obchodným praktikám, ktoré podkopávajú amerických pracovníkov a americký priemysel, ako sú dotácie štátnym podnikom a krádeže americkej technológie a duševného vlastníctva.*“ povedal Biden.⁵⁶

Taktiež povedal čínskemu prezidentovi Si Ťin-pchingovi, že Spojené štáty budú udržiavať silnú vojenskú prítomnosť v Indo-Pacifiku „rovnako ako to robíme pre NATO v Európe – nie preto, aby začali konflikt – ale aby mu zabránili.“⁵⁷

Biden, podobne ako jeho predchodca Trump, kritizoval vládu Čínskej ľudovej republiky (ČĽR) za to, že je „hlboko autoritárska“, kradne Američanom „viac ako 1 milión“ pracovných miest vo výrobe, porušuje predpisy medzinárodného obchodu, nespravodlivo dotuje čínske korporácie, diskriminuje a kradne duševné vlastníctvo od amerických firiem.⁵⁸ Clá uvalené Trumpom na ČĽR zostali v platnosti. Biden povedal, že strávil viac času na súkromných stretnutiach s vodcom Komunistickej strany Číny Si Ťin-pchingom než ktorýkoľvek iný svetový líder. Kritizoval Xi ako "chlapa, ktorý nemá

⁵⁶ Dr.SINGH, Teshu. *US-China Relations under President Joe Biden*. [online]. Indian Council of World Affairs, 2022. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=3&ls_id=7181&lid=4855

⁵⁷ ZINGERLE, Patrícia. *Biden talks tough on China in first speech to Congress*. [online]. Reuters, 2021. . [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/world/us/biden-talks-tough-china-first-speech-congress-2021-04-29/>

⁵⁸ BIDEN, Joe. *Council of Foreign Relations*. [online]. 2019. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/article/joe-biden>

demokratickú kosť v tele. Ministerka financií USA, Janet Yellen povedala, že administratíva použije "celú škálu nástrojov" Spojených štátov proti "nečestným" praktikám ČĽR.⁵⁹

Koncom februára 2021 Biden nariadil vláde, aby vykonala 100-dňovú revíziu dodávateľského reťazca a preskúmala zraniteľné miesta pri získavaní kľúčových komponentov (ako sú polovodiče, minerály vzácnych zemín a určité batérie) používané v dôležitých tovaroch (ako sú počítače, elektrické vozidlá, liečivá, osobné ochranné prostriedky a vojenské vybavenie), vrátane zraniteľných miest zo strany „strategických konkurenčných krajín“. Biden uviedol, že preskúmanie posúdi, ako sa vyhnúť tomu, aby sa USA „spoliehali na cudziu krajinu, najmä na takú, ktorá nezdieľa naše záujmy alebo naše hodnoty, aby ochránila a zabezpečila našich ľudí počas národnej núdze“. Preskúmanie bolo súčasťou širšej súťaže medzi USA a Čínou o globálny ekonomický vplyv.⁶⁰

Západní komentátori vzťahov medzi USA a Čínou spolu s obchodnou zástupkyňou Spojených štátov amerických Katherine Taiovou poznamenali, že opatrenia priemyselnej politiky podpísané Bidenom v lete 2022, ako napríklad zákon o CHIPS a vede a zákon o znižovaní inflácie, boli čiastočne ovplyvnené potrebou chrániť americké záujmy v prípade čínskych útokov na Taiwan a podporovať hospodársku súťaž s Čínou.

Niektorí odborníci na geoekonomiu považujú zrýchlenie súperenia medzi USA a Čínou za „nevyhnutné“. Bidenova administratíva si nemôže dovoliť presadzovať jednostranný prístup a musí koordinovať svoje úsilie konkurovať Pekingu medzi svojimi partnermi a spojencami. Podobne si Čína nemôže dovoliť odcudziť svojich najbohatších ekonomických partnerov.⁶¹

⁵⁹ FANG, Alex. *Yellen vows 'full array of tools' to curb China's abusive practices*. [online]. Nikkei Asia, 2021. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/US-China-tensions/Yellen-vows-full-array-of-tools-to-curb-China-s-abusive-practices>

⁶⁰ MEGERIAN, Chris. *With computer chips scarce, Biden orders supply chain review*. [online]. Los Angeles Times, 2021. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://www.latimes.com/politics/story/2021-02-24/biden-to-order-review-of-critical-u-s-supply-chains>

⁶¹ ZHONG, Rui. *Amid Tensions, the U.S. and China Seek to Lower the Temperature*. [online]. World Politics Review, 2022. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://www.worldpoliticsreview.com/china-us-tensions-trade-war-xi-jinping/>

3.2.4 Vzťahy USA na čele s J. Bidenom s Ruskom

Do roku 2020 sa Biden a Putin stretli raz, v Moskve v marci 2011, keď bol Biden viceprezidentom a Putin bol premiérom. Po oficiálnom skupinovom stretnutí, ktoré Biden vo svojich memoároch charakterizoval ako „nezhodné“, sa s Putinom stretol aj súkromne.⁶²

Biden a jeho administratíva odsúdili porušovanie ľudských práv ruskými orgánmi a vyzvali na prepustenie zadržovaného disidenta a protikorupčného aktivistu Alexeja Navalného, jeho manželky a tisícov Rusov, ktorí demonštrovali na jeho podporu; USA vyzvali na bezpodmienečné prepustenie Navalného a demonštrantov a dôveryhodné vyšetrenie Navalného otravy.⁶³ 2. marca 2021 USA a Európska únia uvalili koordinované dodatočné sankcie na ruských predstaviteľov v súvislosti s otravou Navalného a jeho uväznením. Ministerstvo zahraničných vecí tiež rozšírilo existujúce sankcie zo zákona o kontrole chemických a biologických zbraní a eliminácii vojny, ktoré boli uvalené po otrave Sergeja Skripaľa⁶⁴ ⁶⁵.

V rozhovore s americkým vojenským personálom v Británii na ceste na summit Biden povedal: „*Nehľadáme konflikt s Ruskom. Chceme stabilný predvídateľný vzťah. Povedal som jasne: Ak sa ruská vláda zapojí do škodlivých aktivít, Spojené štáty budú reagovať robustným spôsobom*“.⁶⁶

Kríza medzi Ruskom a Ukrajinou v rokoch 2021 – 2022, ktorá zahŕňala budovanie ruských jednotiek pozdĺž hranice, viedla k obnoveniu napätia medzi Ruskom a NATO.

30. decembra 2021 Biden a Putin diskutovali o kríze počas 50-minútového telefonátu. Bilaterálne rozhovory sa začali v Ženeve 10. januára 2022 s cieľom prediskutovať obavy týkajúce sa Ukrajiny a ruského záujmu z plagátovania NATO vo východnej Európe.

⁶² STEINHAEUER, Jennifer. *Biden to Face a Confrontational Russia in a World Changed From His Time in Office*. [online]. New York Times, 2020. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2020/12/15/us/politics/biden-russia-trump-putin.html>

⁶³ CHALFANT, Morgan. *Biden condemns jailing of Navalny in Russia*. [online]. The Hill, 2021. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://thehill.com/homenews/administration/537429-biden-condemns-jailing-of-navalny-in-russia/>

⁶⁴ Sergej Viktorovič Skripaľ bol ruským vojenským dôstojníkom, ktorý pôsobil ako dvojité agent pre spravodajské služby Spojeného kráľovstva v 90. rokoch

⁶⁵ HANSLER, Jennifer. *Biden administration unveils raft of sanctions on Russia over Navalny poisoning and imprisonment*. [online]. CNN, 2021. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2021/03/02/politics/biden-russia-sanctions-alexey-navalny/index.html>

⁶⁶ LIPTAK, Kevin. *Biden warns he'll tell Putin 'what I want him to know' as he defines goals of foreign tour*. [online]. CNN, 2021. [citované 2021-01-30]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2021/06/09/politics/joe-biden-troops-europe-trip/index.html>

Rokovania viedla námestníčka ministra zahraničných vecí USA Wendy Shermanová. Biden varoval pred „výraznou možnosťou“, že Rusko napadne Ukrajinu. Týždeň pred inváziou Biden povedal, že existuje „veľmi vysoké“ riziko, že Rusko napadne inváziu, a Blinken vystúpil na zasadnutí Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov, keď povedal, že chce zabrániť vojne, ktorá by podľa neho začala vymyslenou zámienkou Ruska na inváziu.⁶⁷

Po ruskej invázii na Ukrajinu Biden odsúdil Putina, nazval ho „agresorom“ a oznámil ďalšie sankcie voči Rusku. 25. februára 2022 Biely dom oznámil, že USA osobne sankcionujú Putina a ministra zahraničných vecí Sergeja Lavrova. Sankcie voči Putinovmu vnútornému okruhu sa v priebehu nasledujúcich mesiacov zvýšili vo viacerých kolách.⁶⁸ 28. februára Bidenova administratíva oznámila sankcie voči ruskej centrálnej banke, ktoré zakázali Američanom obchodovať s bankou a zmrazili aktíva banky. Ďalšie súbory sankcií zahŕňali zákaz dovozu ruskej ropy a plynu. 6. apríla 2022 Biely dom uviedol, že USA spolu so skupinami G7 a EÚ zaviedli „najpôsobivejšie, najkoordinovanejšie a najrozsiahlejšie ekonomické obmedzenia v histórii“ a v ten deň oznámili nové sankcie v reakcii na masaker v meste Bucha. V máji sa zvyšok G7 tiež zaviazal k postupnému vyradeniu ruskej ropy. Spojené štáty taktiež zablokovali rôzne ruské bankové subjekty.⁶⁹

3.2.5 Prehlbenie vzťahov s Ukrajinou

V rozhovore pre New York Times v decembri 2020 ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj privítal zvolenie Joea Bidena za prezidenta USA. Zelenský poznamenal, že Biden „pozná Ukrajinu lepšie ako predchádzajúci prezident“ a „skutočne pomôže posilniť vzťahy, pomôže urovnať vojnu v Donbase a ukončiť okupáciu nášho územia“.

Nie je dôvod pochybovať o tom, že Bidenovo funkčné obdobie bude pre Ukrajinu dobré. Nastupujúci prezident pozná krajinu a chápe hodnotu stabilnej a úspešnej Ukrajiny pre záujmy USA v Európe, ako aj výzvy, ktoré pre Ukrajinu a Západ predstavuje Rusko. To by

⁶⁷ BASU, Zachary- LAWLER, Dave. *Blinken lays out Putin's playbook for Ukraine invasion at UN hearing*. [online]. Axios, 2022. [citované 2021-01-30]. Dostupné na: <https://www.axios.com/2022/02/17/blinker-un-security-council-russia-ukraine>

⁶⁸ GAMBINO, Lauren. *Putin chose this war,' Biden says as he announces new sanctions – US politics as it happened*. [online]. The Guardian, 2022. [citované 2021-01-30]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/us-news/live/2022/feb/24/biden-ukraine-us-russia-invasion-latest-news-g7-leaders-updates>

⁶⁹ MASON, Jeff-HOLLAND, Steve. *G7 to phase out Russian oil, U.S. sanctions Gazprombank execs over Ukraine war*. [online]. Reuters, 2022. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/world/europe/biden-meets-with-g7-leaders-ukraines-zelenskiy-discuss-war-2022-05-08/>

mohlo pomôcť prelomiť zablokovanie patového konfliktu na Donbase, čo by Zelenskij, samozrejme, privítal.

Možno menej vítaná pre ukrajinského prezidenta môže byť Bidenova pripravenosť tlačiť na Kyjev, aby urobil potrebné, ale politicky náročné reformné a protikorupčné kroky. Úspech Ukrajiny ako liberálnej demokracie nezávisí len od ukončenia konfliktu s Ruskom, ale aj od boja proti korupcii a uskutočňovania stále potrebných ekonomických reforiem.⁷⁰

V čase keď Biden nastupuje do úradu, Ukrajina čelí doma tejto hlavnej výzve, ktorou je konflikt s Ruskom. V marci 2014, po revolúcii na Majdane, ruské vojenské sily obsadili Krym. O niekoľko týždňov neskôr ruské bezpečnostné sily podnietili konflikt v Donbase, maskovaný ako „separatistické“ povstanie. Kremľ zabezpečil vedenie, financie, ťažké zbrane, muníciu, ďalšie zásoby a v prípade potreby aj bežné jednotky ruskej armády.

Kým Moskva ilegálne anektovala Krym, neposunula sa k anexii Donbasu. Bidenovo predsedníctvo by mohlo hrať aktívnejšiu úlohu v procese rokovaní o Donbase. Ukrajinu Biden veľmi dobre pozná, cestoval tam šesťkrát, keď pôsobil ako viceprezident za Obamovej vlády.

Biden sa postavil aj proti plynovodu Nord Stream 2 a označil ho za „zlú dohodu pre Európu“. V roku 2021 spoločné vyhlásenie ukrajinskej a poľskej vlády vyzvalo Bidena, aby podnikol rozhodnejšie kroky proti Nord Stream 2. Počas V rusko-ukrajinskej krízy v rokoch 2021–2022 Biden uvalil sankcie na Nord Stream 2 ako odvetu za nahromadenie ruských jednotiek vo februári 2022.⁷¹

Predtým v marci 2021 Bidenova administratíva oznámila balík vojenskej pomoci Ukrajine vo výške 125 miliónov dolárov vrátane hliadkových člnov Mark VI, radarov a lekárskeho vybavenia. 1. septembra 2021 sa prezident Joe Biden a ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyy stretli v Bielom dome a diskutovali o euroatlantickej spolupráci. Bidenova administratíva oznámila rôzne dohody. Bolo oznámených ďalších 60 miliónov

⁷⁰ PIFER, Steven. *The Biden presidency and Ukraine*. [online] Brookings, 2021. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/01/28/the-biden-presidency-and-ukraine/>

⁷¹ SWAN, Jonathan. *Russia's enemies fear Biden won't fight to stop Putin's Nord Stream 2 pipeline*. [online]. Axios, 2021. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.axios.com/2021/02/23/biden-putin-russia-nord-stream-pipeline>

dolárov v americkej pomoci Ukrajine, čím sa celková ročná suma zvýšila na viac ako 400 miliónov dolárov. Ukrajina a USA urobili spoločné vyhlásenie o strategickej spolupráci.⁷²

Po ruskej invázii na Ukrajinu vo februári 2022 Biden podporoval obrannú a humanitárnu pomoc Ukrajine. V marci 2022 Biden podporil medzinárodnú reakciu proti Rusku a zaviazal sa prijať 100 000 ukrajinských utečencov.⁷³ V máji podpísal zákon o požičiavaní a prenájme na obranu demokracie na Ukrajine z roku 2022 a balík pomoci pre Ukrajinu vo výške 40 miliárd dolárov. Od júla dodávala Bidenova administratíva HIMARS.⁷⁴ na Ukrajinu. Dňa 1. augusta ministerstvo zahraničia oznámilo 550 miliónov dolárov bezpečnostnej pomoci Ukrajine zameranej na dodávky systémov HIMARS.⁷⁵

Hovorkyňa Národnej bezpečnostnej rady Adrienne Watsonová uviedla, že Biely dom je „v neustálom kontakte s Ukrajinou, keďže podporujeme jej obranu ich suverenity a územnej celistvosti“. Dodala, že keďže Putin nejaví žiadne známky zastavenia vojny, najlepšia vec, ktorú môžeme urobiť, je naďalej pomáhať Ukrajine uspieť na bojisku, aby mohla byť v čo najsilnejšom postavení pri rokovanom stole, keď príde ten čas.“⁷⁶

⁷² NBC NEWS. *Biden administration announces \$125M military aid package for Ukraine*. [online]. 2021. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.nbcnews.com/politics/national-security/biden-administration-announces-125m-military-aid-package-ukraine-n1259254>

⁷³ SHEAR, Michael D.- STEVIS-GRIDNEFF, Matina. *Biden and his allies vow to take a tougher stance; Ukraine counteroffensive enters its second week*. [online]. The New York Times. 2022. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2022/03/24/world/europe/biden-europe-russia-putin-ukraine.html>

⁷⁴ HIMARS je jedným z najpokročilejších systémov raketového delostrelectva na svete

⁷⁵ KYIV, U. S. EMBASSY. *Biden-Harris Administration Announces \$550 Million in New U.S. Military Assistance for Ukraine*. [online]. U.S Embassy in Ukraine, 2022. [citované 2023-02-05]. Dostupné na: <https://ua.usembassy.gov/biden-harris-administration-announces-550-million-in-new-u-s-military-assistance-for-ukraine/>

⁷⁶ LEMIRE, Jonathan- WARD, Alexander. *Little fissures': The U.S.-Ukraine war unity is slowly cracking apart*. [online] Politico, 2023. [citované 2023-02-05]. Dostupné na: <https://www.politico.com/news/2023/03/12/biden-united-states-ukraine-relationship-cracks-00086654>

Záver

Hlavným cieľom tejto práce bola analýza a následná komparácia zahraničnej politiky USA, za administratívy Donalda Trumpa a Joea Bidena. V prvej kapitole sme skúmali históriu zahraničnej politiky USA a najdôležitejšie míľniky, ktoré najviac ovplyvnili jej vývoj. Pre lepšie pochopenie tejto problematiky sme taktiež stručne priblížili hlavné ciele, ktoré sa snaží zahraničná politika dosiahnuť a v neposlednom rade aj nástroje, ktoré slúžia na jej vykonávanie. Rozborom tejto kapitoly sme splnili naše čiastkové ciele.

V tretej kapitole sme sa venovali našej výskumnej otázke: Ako a v čom sa líšia administratívy Donalda Trumpa a Joea Bidena? Najprv sme pomocou analýzy skúmali administratívu Donalda Trumpa. Jeho doktrína „America First“ mala podľa Trumpa priniesť Amerike opäť jej silné postavenie a prioritne presadzovať národné záujmy vo všetkých politických smeroch. Trump a jeho protekcionistický prístup v obchodnej politike, kde hlavnými nástrojmi boli clá a sankcie, narušili vzťahy hlavne s Čínou. Následne sme analyzovali administratívu zahraničnej politiky za Joea Bidena. Príchod nového prezidenta Joea Bidena do Bieleho domu bol nádejou na zlepšenie transatlantických vzťahov, tak ako to vo svojej kampani Biden sľuboval.

Na základe nadobudnutých informácií sme komparáciou porovnali tieto dve administratívy. Hlavným rozdielom v prístupe Trumpa a Bidena k zahraničnej politike bol ich prístup k medzinárodným vzťahom a diplomacii. Zatiaľ čo Trump presadzoval unilateralizmus, pre Bidena takéto konanie nepredstavovalo riešenie v otázke globálnych záležitostí. Jeho cieľom bolo opäť postaviť Spojené štáty americké do pozície svetovej veľmoci, na ktorú sa jej spojenci môžu spoliehať v otázke bezpečnosti a kooperácie. Za odlišné považujeme aj vzťahy s Ruskom, ktoré boli za administratívy Bidena výrazne chladnejšie ako za administratívy Trumpa. Biden označil Putina za agresora a ostro odsúdil vojnu, ktorú Putin rozpútal na Ukrajine. Vzťahy s Ukrajinou sa počas Bidenovho funkčného obdobia prehĺbili a USA plne podporuje Ukrajinu v jej boji proti Ruskej federácii finančnou, materiálnou aj humanitárnou pomocou.

Na druhej strane, prienik týchto dvoch administratív môžeme vidieť vo vzťahoch s Čínou, kde neustúpil ani prezident Biden a naďalej pokračoval v protekcionistickej politike svojho predchodcu.

Po komparácii administratív oboch prezidentov môžeme skonštatovať, že aj keď v zahraničnej politike presadzujú v mnohých veciach protichodné názory, v určitých vektoroch a prioritách zahraničnej politiky si Bidenova administratíva zachovala kontinuitu s predchádzajúcou administratívou. Sú teda oblasti zahraničnej politiky, v ktorých zmena politickej garnitúry nemá dopad na preformulovanie zahraničnopolitickej doktríny. Tá zostáva nemenná predovšetkým v oblastiach, ktoré sa javia ako kľúčové pre udržanie si politickej, vojenskej a ekonomickej dominancie Spojených štátov v medzinárodných vzťahoch.

Zoznam použitej literatúry

ANONYM. *Foreign Policy and Democracy*. [online]. Norton & Company, Inc. [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://wnorton.com/college/polisci/american-government12/brief/ch/14/outline.aspx#:~:text=Security%2C%20prosperity%2C%20and%20the%20creation,ways%20throughout%20its%20long%20history>

ANONYM. *How America Changed During Donald Trump's Presidency*. [online]. Pew Research Centre, 2021. [citované 2022-12-22]. Dostupné na: <https://www.pewresearch.org/2021/01/29/how-america-changed-during-donald-trumps-presidency/>

ANONYM. *Kamala Harris becomes first female, first black and first Asian-American VP*. [online]. BBC News, 2021. [citované 2023-01-10]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55738741>

ANONYM. *The Donald Trump Administration*. [online]. BRITANNICA, 2021. [citované 2022-12-29]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/place/United-States/The-Donald-Trump-administration>

ANONYM. *The Economist Explains: What is the Monroe Doctrine?* [online]. The Economist, 2019, [citované 2022-10-22] Dostupné online na: <https://www.economist.com/the-economist-explains/2019/02/12/what-is-the-monroe-doctrine>

BASU, Zachary- LAWLER, Dave. *Blinken lays out Putin's playbook for Ukraine invasion at UN hearing*. [online]. Axios, 2022. [citované 2021-01-30]. Dostupné na: <https://www.axios.com/2022/02/17/blinken-un-security-council-russia-ukraine>

BIDEN, Joe. *Council of Foreign Relations*. [online]. 2019. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/article/joe-biden>

BLAKE, Aaron. *Donald Trump is waging war on political correctness. And he's losing*. [online]. The Washington Post, 2016. [citované 2022-12-21]. Dostupné na: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/07/06/donald-trumps-failing-war-on-political-correctness/>

Dr.SINGH, Teshu. *US-China Relations under President Joe Biden*. [online]. Indian Council of World Affairs, 2022. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=3&ls_id=7181&lid=4855

DUIGNAN, Brian. *Donald Trump- Foreign Relations*. [online]. BRITANNICA, 2017. [citované 2022-12-29]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/biography/Donald-Trump/Foreign-relations>

FANG, Alex. *Yellen vows 'full array of tools' to curb China's abusive practices*. [online]. Nikkei Asia, 2021. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/US-China-tensions/Yellen-vows-full-array-of-tools-to-curb-China-s-abusive-practices>

FARHI, Paul. *Think Trump's wrong? Fact checkers can tell you how often. (Hint: A lot.)*. [online]. The Washington Post, 2016. [citované 2022-11-10]. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/the-existential-crisis-of-professional-factcheckers-in-the-year-of-trump/2016/02/25/e994f210-db3e-11e5-81ae-7491b9b9e7df_story.html

FINNEGAN, Michael. *Scope of Trump's falsehoods unprecedented for a modern presidential candidate*. [online]. Los Angeles Times, 2016. [citované 2022-12-20] Dostupné na: <https://www.latimes.com/politics/la-na-pol-trump-false-statements-20160925-snap-story.html>

GAMBINO, Lauren. *Putin chose this war,' Biden says as he announces new sanctions – US politics as it happened*. [online]. The Guardian, 2022. [citované 2021-01-30]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/us-news/live/2022/feb/24/biden-ukraine-us-russia-invasion-latest-news-g7-leaders-updates>

GÄRTNER, Heinz- SAHAKYAN, Mher. *Great Power Conflict". China and Eurasian powers in a Multipolar World Order 2.0: Security, Diplomacy, Economy and Cyberspace*. 1.st Edition. New York: Routledge. 2023, 274 s. ISBN 978-1-003-35258-7.

GILDERHUS, Mark T. *The Monroe doctrine: meanings and implications*. *Presidential Studies Quarterly* 36.1 [online] 2006, [citované 2022-10-05]: Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/27552742>

GILLIN, Joshua. *Bush says Trump was a Democrat longer than a Republican in the last decade*. [online]. PolitiFact, 2015. [citované 2022-10-23]. Dostupné na: <https://www.politifact.com/factchecks/2015/aug/24/jeb-bush/bush-says-trump-was-democrat-longer-republican-las/>

GRAMER, Robbie. *Trump's Foreign-Policy Adventures Haven't All Flopped*. [online]. Foreign Policy, 2020. [citované 2023-01-04]. Dostupné na:

<https://foreignpolicy.com/2020/10/14/trump-foreign-policy-wins-losses-over-four-years-china-middle-east-coronavirus-pandemic/>

HAASS, Richard. *A World in Disarray: American Foreign Policy and the Crisis of the Old Order*. 2018. s. 77-102. ISBN 978-0399562365

HANSLER, Jennifer. *Biden administration unveils raft of sanctions on Russia over Navalny poisoning and imprisonment*. [online]. CNN, 2021. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2021/03/02/politics/biden-russia-sanctions-alexey-navalny/index.html>

HOPKINS, Chris. *When is inauguration day 2021?: Here's when president-elect Joe Biden will take office*. [online]. Patriot- News, 2020. [citované 2023-01-06]. Dostupné na: <https://www.pennlive.com/elections/2020/11/when-is-inauguration-day-2021-heres-when-president-elect-joe-biden-will-take-office.html>

HUNT, Michael, *The world transformed : 1945 to the present: a documentary reader*. New York, NY: Oxford University Press, 2015. s. 269–274. ISBN 978-0-19-937103-7.

CHALFANT, Morgan. *Biden condemns jailing of Navalny in Russia*. [online]. The Hill, 2021. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://thehill.com/homenews/administration/537429-biden-condemns-jailing-of-navalny-in-russia/>

KAUFMAN, Robert G. *In the defense of the Bush Doctrine*, University Press of Kentucky. 2007. ISBN 978-0-8131-2434-6.

KERSTEIN, Arin. *Tools for achieving foreign policy goals*. [online]. The Borgen Project, 2015, [citované 2022-10-01]. Dostupné na: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>

KOVÁŘ, Martin. *Prezidenti rozdelenej Ameriky*, 1. vyd. Bratislava: Mafra Slovakia a.s., 2021. s. 172. ISBN 978-80-89950-81-2

KYIV, U. S. EMBASSY. *Biden-Harris Administration Announces \$550 Million in New U.S. Military Assistance for Ukraine*. [online]. U.S Embassy in Ukraine, 2022. [citované 2023-02-05]. Dostupné na: <https://ua.usembassy.gov/biden-harris-administration-announces-550-million-in-new-u-s-military-assistance-for-ukraine/>

LARRES, Klaus W. *Trump's foreign policy is still 'America First' – what does that mean, exactly?* [online]. The Conversation, 2020. [citované 2022-12-28]. Dostupné na: <https://theconversation.com/trumps-foreign-policy-is-still-america-first-what-does-that-mean-exactly-144841>

LEMIRE, Jonathan- WARD, Alexander. *Little fissures': The U.S.-Ukraine war unity is slowly cracking apart*. [online] Politico, 2023. [citované 2023-02-05]. Dostupné na: <https://www.politico.com/news/2023/03/12/biden-united-states-ukraine-relationship-cracks-00086654>

LEVINGSTON, Steven. *Joe Biden: Foreign Affairs*. [online]. Miller Center, dátum neznámy. [citované 2023-01-10]. Dostupné na: <https://millercenter.org/joe-biden-foreign-affairs>

LINKINS, Jason. *Donald Trump Brings His 'Pretend To Run For President' Act To CPAC*. [online] HuffPost, 2011. [citované 2022-11-06] Dostupné na: https://www.huffpost.com/entry/donald-trump-cpac-president-act_n_821923

LIPTAK, Kevin. *Biden warns he'll tell Putin 'what I want him to know' as he defines goals of foreign tour*. [online]. CNN, 2021. [citované 2021-01-30]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2021/06/09/politics/joe-biden-troops-europe-trip/index.html>

MACASKILL, Ewen . *Donald Trump bows out of 2012 US presidential election race*. [online]. The Guardian, 2011. [citované 2022-11-05] Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2011/may/16/donald-trump-us-presidential-race>

MARKS, Sally- FREEMAN W. Chas. *Diplomacy*. [online]. BRITANNICA, 2022, [citované 2022-10-15]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>

MASON, Jeff-HOLLAND, Steve. *G7 to phase out Russian oil, U.S. sanctions Gazprombank execs over Ukraine war*. [online]. Reuters, 2022. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/world/europe/biden-meets-with-g7-leaders-ukraines-zelenskiy-discuss-war-2022-05-08/>

MCTAGUE, Tom. *Donald Trump Foreign Policy America First*. [online]. The Atlantic, 2022. [citované 2022-12-29] Dostupné na: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/10/donald-trump-foreign-policy-america-first/616872/>

MEGERIAN, Chris. *With computer chips scarce, Biden orders supply chain review*. [online]. Los Angeles Times, 2021. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://www.latimes.com/politics/story/2021-02-24/biden-to-order-review-of-critical-u-s-supply-chains>

MONTEN, Jonathan. *The Roots of the Bush Doctrine: Power, Nationalism, and Democracy Promotion in U.s. Strategy*, s. 112–156. ISSN 0162-2889

- MURPHY, John G. *Trump's Trade Policy: An Assessment*. [online]. U.S. Chamber of Commerce, 2021. [citované 2023-01-03] Dostupné na: <https://www.uschamber.com/international/trumps-trade-policy-an-assessment>
- NBC NEWS. *Biden administration announces \$125M military aid package for Ukraine*. [online]. 2021. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.nbcnews.com/politics/national-security/biden-administration-announces-125m-military-aid-package-ukraine-n1259254>
- NOVOTNÝ, A. *Teorie a praxe mezinárodních vztahů*. 3. vyd. Žilina: Eurokódex, 2011. 111 s. ISBN 978-80-89447-37-4
- NYE, Joseph. F. *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. 1.st Edition. New York: PublicAffairs, 2004. 191 s. ISBN 9780786738960
- OFFICE OF THE HISTORIAN. *Carter's Foreign Policy*. [online]. 2018, [citované 2022-09-03]. Dostupné na: <https://history.state.gov/departmenthistory/short-history/carter>
- OFFICE OF THE UNITED STATES OFFICE REPRESENTATIVE. *Rebalancing United States-China Trade*. [online]. 2020. [citované 2023-01-20]. Dostupné na: <https://ustr.gov/phase-one#:~:text=The%20United%20States%20and%20China%20signed%20an%20historic%20and%20enforceable,Intellectual%20Property>
- PIFER, Steven. *The Biden presidency and Ukraine*. [online] Brookings, 2021. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/01/28/the-biden-presidency-and-ukraine/>
- PODEH, Ellie. *Trump's Middle East legacy: The good, the bad and the ugly – opinion*. [online]. The Jerusalem Post, 2020. [citované 2023-01-03]. Dostupné na: <https://www.jpost.com/opinion/trumps-middle-east-legacy-the-good-the-bad-and-the-ugly-opinion-650738>
- REAGAN, Ronald. *The President's News Conference* (PDF) [online], [citované 2022-10-01] Dostupné na: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-992>
- RICE UNIVERSITY. *Defining Foreign Policy*. [online] CUNY. [citované 2022-10-20] Dostupné na: <https://opened.cuny.edu/courseware/lesson/299/overview#:~:text=The%20four%20main%20objectives%20of,of%20human%20rights%20and%20democracy>

SARGEN, Nicolas. *The continuing mystery of Bidens Trade Policy*. [online]. The Hill, 2023. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://thehill.com/opinion/international/3842037-the-continuing-mystery-of-bidens-trade-policy/>

SHEAR, Michael D.- STEVIS-GRIDNEFF, Matina. *Biden and his allies vow to take a tougher stance; Ukraine counteroffensive enters its second week*. [online]. The New York Times. 2022. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2022/03/24/world/europe/biden-europe-russia-putin-ukraine.html>

SOLÍS, Mireya. *Trump withdrawing from the Trans-Pacific Partnership*. [online]. Brookings, 2017. [citované 2022-12-29]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/unpacked/2017/03/24/trump-withdrawing-from-the-trans-pacific-partnership/>

STEINHAUER, Jennifer . *Biden to Face a Confrontational Russia in a World Changed From His Time in Office*. [online]. New York Times, 2020. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2020/12/15/us/politics/biden-russia-trump-putin.html>

STENT, Angela. *Why are US-Russia relations so challenging?* [online]. Brookings, 2020. [citované 2023-01-04]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/policy2020/votervital/why-are-us-russia-relations-so-challenging/>

SWAN, Jonathan. *Russia's enemies fear Biden won't fight to stop Putin's Nord Stream 2 pipeline*. [online]. Axios, 2021. [citované 2023-02-03]. Dostupné na: <https://www.axios.com/2021/02/23/biden-putin-russia-nord-stream-pipeline>

TOTHA, Gloria. *Carter Doctrine*. [online]. BRITANNICA, 2017, [citované 2022-09-08]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/Carter-Doctrine>

TRENIN, Dmitri. *The Relationship Between the USA and Russia in the Trump*. [online]. Carnegie Endowment for International Peace, 2023. [citované 2021-01-06]. Dostupné na: <https://carnegiemoscow.org/2019/05/14/relationship-between-usa-and-russia-in-trump-era-pub-79119>

US DEPARTMENT OF ENERGY. *Inflation Reduction Act*. [online]. U.S. Department of Energy, 2022. [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://www.energy.gov/lpo/inflation-reduction-act-2022>

WILSON, Vincent Jr. -MC.CLUNG, Gale. *The book of the presidents*. 15.th Edition, Crawfordsville, Indiana, 2009 s.56 ISBN 0-910086-02-

WINGER, Richard. *Donald Trump Ran For President in 2000 in Several Reform Party Presidential Primaries*. [online]. Ballot Access News, 2011. [citované 2022-11-05]. Dostupné : <https://ballot-access.org/2011/12/25/donald-trump-ran-for-president-in-2000-in-several-reform-party-presidential-primaries/>

WITTKOPF, Eugene R.- JONES, Christopher M.-KEGLEY, Charles W. Jr.. *American Foreign Policy: Pattern and Process*, 7. th.edition. Belmont: Cengage Learning, 2007. s. 672. ISBN 9780534603373

ZENGERLE, Patrícia. *Biden talks tough on China in first speech to Congress*. [online]. Reuters, 2021. . [citované 2023-01-27]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/world/us/biden-talks-tough-china-first-speech-congress-2021-04-29/>

ZHONG, Rui. *Amid Tensions, the U.S. and China Seek to Lower the Temperature*. [online]. World Politics Review, 2022. [citované 2023-01-30]. Dostupné na: <https://www.worldpoliticsreview.com/china-us-tensions-trade-war-xi-jinping/>